

Johannes Lundeby Mella

KLIENTENS RETT

til konfidensiell rettslig bistand

 Universitetsforlaget

**KLIENTENS RETT
TIL KONFIDENSIELL
RETTSLIG BISTAND**

Johannes Lundeby Mella

**KLIENTENS RETT
TIL KONFIDENSIELL
RETTSLIG BISTAND**

Universitetsforlaget

© H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) AS ved Universitetsforlaget, Oslo 2023

ISBN 978-82-15-07089-6

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget
Postboks 508 Sentrum
0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: ottaBOK

Sats: ottaBOK

Trykk: Aksell AS

Innbinding: Bokbinderiet Johnsen AS

Boken er satt med: Times LT Std 11/13

Papir: 90 g Arctic Matt

Forord

*Ālea iacta est*¹

Boken er basert på min doktorgradsavhandling, avlagt ved Det juridiske fakultet Universitetet i Bergen (UiB). I overgangen fra avhandling til bok hadde jeg sett for meg å gjøre en rekke endringer for å bedre tekstens tilgjengelighet, og ikke minst innarbeide flere av bedømmelseskomiteens gode innspill til forbedringer. Etterspørselen etter avhandlingen har likevel vært så stor, og tiden til disposisjon for å foreta de nødvendige forbedringer så liten, at jeg har funnet det formålstjenlig å gi ut avhandlingen som bok, uten større omarbeidelser. Jeg har primært gjort noen mindre tilføyinger, presiseringer og rettelser.

Avhandlingen var søkt oppdatert med rettskilder frem til innleveringstidspunktet. Kilder som har kommet til etter dette, har ikke blitt innarbeidet.

Jeg er mange takk skyldig. Avhandlingen har vært en del av et samarbeidsprosjekt mellom Den Norske Advokatforeningen og Det juridiske fakultet ved UiB. En stor takk til foreningen for finansiering, og generalsekretær Merete Smith og advokat Øyvind Precht-Jensen, for vennlighet og inkludering i prosjektperioden.

Jeg ønsker også å takke hovedveileder professor Jon Petter Rui og biveileder professor Asbjørn Strandbakken, for god veiledning.

Takk til professor og prodekan for forskning ved Det juridiske fakultet UiB Ragna Aarli, førstestatsadvokat Runar Torgersen ved Riksadvokatembetet, og professor Thomas Elholm fra Det Juridiske Fakultet Københavns Universitet, for bedømmelsen og opposisjonen.

Det er videre på sin plass med en takk til gode forskningskollegaer, administrasjonen, de ansatte ved fakultetets bibliotek, og familie og venner, som på hvert sitt vis har bidratt med å få dette prosjektet i havn.

Til sist vil jeg spesielt takke mine tre barn, Oline, Miriam og Samuel for deres tålmodighet, og min kone Monica for all hjelp og bistand underveis.

Bergen, 5. oktober 2023

---

¹ Attribuert til Julius Caesar – ved kryssingen av Rubicon. Alternativt *iacta alea esto* (la terningen bli kastet) jf. Charlton T. Lewis, Charles Short, A Latin Dictionary. Tilgjengelig fra Gregory R. Crane (ed.). Perseus Digital Library, Tuft University. <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0059:entry=alea&highlight=esto> (sist avlest 08.03.2023).

Innhold

Forord	5
DEL I	
INTRODUKSJON	19
Kapittel 1	
Innledning	21
1.1 Hovedproblemstilling	21
1.2 Rettsgrunnlag	21
1.3 Sentrale avgrensninger	25
1.4 Forskningsstatus	28
1.5 Aktualitet	33
1.6 Avhandlingens oppbygning	37
Kapittel 2	
Noen metodiske spørsmål	39
2.1 Innledning	39
2.2 Trinnhøyde	40
2.3 Noen tolkningsspørsmål	42
2.3.1 EMK og SPs betydning for tolkningen av Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelser	42
2.3.2 Paktens betydning for tolkningen av Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelser	43
2.3.3 Betydningen av EMDs fortolkningspraksis for avklaring av den folkerettslige regelens innhold – særskilt om betydningen av nøkkelsaker	47
2.4 Kort om det analytiske rammeverket og rettskildebruken	53
2.4.1 Det analytiske rammeverket	53
2.4.2 Rettskildebruken	53
2.5 Det videre opplegget	53

DEL II	
EMK	55
Kapittel 3	
EMK – anvendelse. Noen avgrensninger og presiseringer	57
3.1 Forutsetninger for anvendelse	57
3.2 Betydningen av reservasjoner, derogasjon og delegasjon for vernet	59
3.3 Betydningen av begrensninger i og avkall på rettighetene	62
Kapittel 4	
Vernet etter EMK artikkel 8	64
4.1 Innledning	64
4.2 Vernets formål	64
4.2.1 Tilnærming	64
4.2.2 Campbell mot Storbritannia [1992]	68
4.2.3 Niemietz mot Tyskland [1992]	69
4.2.4 André og en annen mot Frankrike [2008]	70
4.2.5 Michaud mot Frankrike [2012]	71
4.2.6 Altay mot Tyrkia (nr. 2) [2019]	74
4.2.7 Saber mot Norge [2020]	76
4.2.8 Vasil Vasilev mot Bulgaria [2021]	78
4.2.9 Oppsummering og konklusjon	79
4.3 Formålets dogmatiske funksjon	81
4.4 Den vernede interesse	82
4.4.1 Innledning	82
4.4.2 Vern av advokat–klient-konfidensialiteten	82
4.4.2.1 Bakgrunn og kontekst. Fra ordlydsorientert og situasjonsbestemt til formålsbestemt avgrensning av den vernede interesse	82
4.4.2.2 Den formålsbestemte avgrensningen av den vernede interesse – noen presiseringer av den materielle rekkevidden	90
4.4.2.3 Klientbegrepet	96
4.4.3 Vern av advokaters yrkesfunksjon	97
4.4.3.1 Bakgrunn og kontekst – innfortolkning av et konvensjonsvern for advokater	97
4.4.3.2 Forholdet mellom vernet av advokat– klient-forholdet og vernet av advokaters yrkesfunksjon	99
4.4.3.3 Hvilke yrkesutøvere har krav på et styrket vern mot inngrep?	99
i. Noen innledende betraktninger	99
ii. Et aksessorisk vern, supplert av en autonom avgrensning	101
iii. EMK-rettslige krav for et styrket vern	103

	iv. Rettslige rådgivere som ikke er advokater etter nasjonal rett	107
	v. Konklusjon	109
4.4.4	Inngrepsvurderingen	109
4.4.5	Oppsummering og konklusjon	113
4.5	Kravene ved inngrep og forholdet mellom dem	114
4.5.1	Innledning	114
4.5.2	(De alminnelige) kravene og EMDs ordinære behandling av dem.	114
4.5.3	Inngrepet må være basert på et klart rettsgrunnlag	115
4.5.3.1	Overordnet rettslig vurderingstema.	115
4.5.3.2	Første delvilkår. Inngrepet må ha «some basis in [national] law».	116
4.5.3.3	Andre delvilkår. Rettsgrunnlaget som hjemler inngrepet, må tilfredsstillende kravene til kvalitet/ «the rule of law»	117
4.5.4	Inngrepet må forfølge et legitimt formål.	121
4.5.5	Inngrepet må være forholdsmessig	122
4.5.5.1	Overordnet rettslig vurderingstema.	122
4.5.5.2	Nærmere om forholdsmessighetsvurderingen.	123
4.5.6	Sammenhengen mellom kravene	129
4.5.7	Mine valg.	131
4.6	Kravene til klart rettsgrunnlag ved inngrep i advokat– klient-forholdet – presiseringer	132
4.6.1	Innledning	132
4.6.2	Kravet om basis i nasjonal rett	132
4.6.3	Kvalitetskravet.	133
4.6.3.1	Kravet om tilgjengelighet	133
4.6.3.2	Kravet om forutberegnelighet og rettsikkerhetsgarantier	135
4.6.4	Kasuistikk – kravet til forutberegnelighet og rettsikkerhetsgarantier	139
4.6.4.1	Innledning	139
4.6.4.2	Ransaking, beslag og administrative tvangsinngrep hos advokater	140
	i. Innledning	140
	ii. Ransaking og beslag på advokatkontor og advokaters hjem.	140
	iii. Ransaking og beslag av taushetsbelagt materiale andre steder enn på advokatkontor og advokatens hjem.	162
	iv. Tilsyn og andre administrative tvangsinngrep på advokatkontor eller advokatens hjem	165
	v. Tilsyn og andre administrative tvangsinn- grep andre steder enn på advokatkontor eller advokatens hjem	167

4.6.4.3	Inngrep i skriftlig korrespondanse mellom advokat og klient for fengslede	167
4.6.4.4	Ileggelse av rapporteringsplikter for advokater	170
4.6.4.5	Kommunikasjonskontroll og hemmelig overvåkning	172
4.6.4.6	Bulkinnsamling av data	180
4.6.5	Kravene til klart rettsgrunnlag ved inngrep mot rettslige rådgivere som ikke er advokater etter nasjonal rett.	186
4.7	Kravet om legitimt formål ved inngrep i advokat–klient-forholdet – presiseringer	187
4.8	Kravet om forholdsmessighet ved inngrep i advokat–klient-forholdet – presiseringer	190
4.8.1	Allment om forholdsmessigheten ved inngrep i konfidensialitetssfæren	190
4.8.2	Kasuistikk	192

Kapittel 5

Vernet etter EMK artikkel 6 i straffesaker	194
5.1 Innledning	194
5.2 Beskyttelsen av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient – vernets formål	194
5.2.1 Innledning	194
5.2.2 Kommisjonens innledende drøftelse – Can mot Østerrike [1984]	196
5.2.3 Domstolen plukker opp stafettpinen – S. mot Sveits [1991]	199
5.2.4 Behandlingen i storkammer – Beuze mot Belgia [2018].	201
5.2.5 Begrunnelsen etter artikkel 6 – oppsummering og konklusjon	202
5.3 Formålets dogmatiske funksjon	203
5.4 Den vernede interesse	204
5.4.1 Vernet av advokat–klient-konfidensialiteten i straffesaker.	204
5.4.1.1 Bakgrunn og kontekst. Fra ordlydsorientert til formålsorientert avgrensning av rettighetene i 6. Innfortolkning av et konfidensialitetsvern i 6 nr. 3	204
5.4.1.2 Struktur og systematikk.	206
5.4.1.3 Retten til konfidensiell kommunikasjon med forsvarer er ikke absolutt	212
5.4.1.4 Rettighetens inntreden og opphør – presisering.	212
5.4.1.5 Den materielle rekkevidden av konfidensialitetsvernet.	215

5.4.1.6	Klientbegrepet	216
5.4.2	Inngrepsvurderingen	217
5.4.2.1	Utgangspunkt	217
5.4.2.2	Særskilt om inngrep i advokat-klientsamtaler hvor siktede er i myndighetenes varetekt	218
	i. Etablering av Oferta-kriteriene	218
	ii. Nærmere om kriteriene	221
5.4.3	Vern av advokaters yrkesfunksjon.	222
5.4.4	Oppsummering og konklusjon	222
5.5	De alminnelige kravene ved inngrep og forholdet mellom dem	224
5.5.1	Innledning	224
5.5.2	Kravet om en rettferdig rettergang	224
5.5.3	Betydningen av klart rettsgrunnlag, legitimt formål og forholdsmessighet.	224
5.5.4	Sammenhengen mellom momentene	225
5.5.5	Mine valg.	227
5.6	Kravene ved inngrep i advokat-klient-konfidensialiteten	227
5.6.1	Innledning	227
5.6.2	Hvilket rettslig vurderingstema skal legges til grunn ved inngrep i advokat-klient-konfidensialiteten?	228
5.6.3	Inngrep i advokat-klient-konfidensialiteten på etterforskningsstadiet, Ibrahim-standarden.	233
5.6.3.1	Kort om faktum i Ibrahim med flere mot Storbritannia	233
5.6.3.2	Nærmere om vilkårene	233
5.6.3.3	De rettslige konsekvensene av innføringen av Ibrahim-standarden	238
	i. Betydningen av tidligere praksis for vil- kårene ved inngrep i advokat-klient-kon- fidensialiteten på etterforskningsstadiet	238
	ii. Er Ibrahim-standarden strengere enn tidligere krav til inngrep i advokat-klient- forholdet på etterforskningsstadiet?	240
	iii. Standarden gir viktige presiseringer	242
5.6.4	Inngrep i advokat-klient-forholdet på iretteføringsstadiet.	246
5.7	Klart rettsgrunnlag ved inngrep i advokat-klient-forholdet – presiseringer	247
5.7.1	Allment om betydningen av klart rettsgrunnlag ved inngrep i advokat-klient-forholdet	247
5.7.2	Kasuistikk	249
5.8	Legitimt formål ved inngrep i advokat-klient-forholdet – presiseringer	250
5.9	Forholdsmessighet ved inngrep i advokat-klient-forholdet – presiseringer	253

5.10	Kort om forholdet mellom inngrep i konfidensialiteten vs. inngrep i andre rettigheter etter artikkel 6, og kravene ved inngrep etter artikkel 6 vs. artikkel 8	256
5.10.1	Er kravene ved inngrep i advokat–klient-forholdet strengere enn ved andre inngrep etter artikkel 6?	256
5.10.2	Er kravene ved inngrep i konfidensialitetsforholdet etter artikkel 6 strengere enn ved inngrep etter artikkel 8?	257
5.11	Bruken av bevis innhentet i strid med retten til konfidensiell kommunikasjon med forsvarer.	257
 Kapittel 6		
Vernet etter EMK artikkel 6 i sivile saker samt adgangen til avkall . . .		259
6.1	Innledning	259
6.2	Den vernede interesse	259
6.2.1	Vern av advokat–klient-konfidensialiteten i sivile saker.	259
6.2.1.1	Bakgrunn og kontekst. Fra ordlydsorientert til formålsorientert avgrensning av rettighetene i 6. Innfortolkning av et konfidensialitetsvern i 6 nr. 1	259
6.2.1.2	Struktur og systematikk.	262
6.2.1.3	Retten til konfidensiell kommunikasjon med advokat er ikke absolutt.	262
6.2.1.4	Inntreden og opphør	263
	i. De alminnelige utgangspunkt	263
	ii. Retten til konfidensiell kommunikasjon med advokat	264
6.2.1.5	Den materielle rekkevidden av konfidensialitetsvernet i sivile saker	266
6.2.1.6	Klientbegrepet	267
6.2.2	Inngrepsvurderingen	267
6.2.3	Oppsummering og konklusjon	268
6.3	Kravene ved inngrep	269
6.3.1	De alminnelige kravene ved inngrep og forholdet mellom dem.	269
6.3.2	Kravene ved inngrep i advokat–klient-konfidensialiteten, og forholdet til den strafferettslige delen av artikkel 6 og artikkel 8.	269
6.4	Adgangen til avkall på konfidensialitet i rettergang	269
6.4.1	Avkall i straffesaker.	269
6.4.2	Avkall i sivile saker	272
6.4.2.1	Hvilken standard for avkall skal legges til grunn?	272
6.4.2.2	Adgang til avkall på konfidensialitetsvern gjennom voldgiftsavtaler.	272

Kapittel 7

Vernet etter EMK artikkel 5 274

7.1 Innledning 274

7.2 Den vernede interesse 274

7.2.1 Vern av advokat–klient-konfidensialiteten 274

7.2.1.1 Bakgrunn og kontekst 274

7.2.1.2 Struktur og systematikk. 276

7.2.1.3 Inntreden og opphør 276

7.2.1.4 Den materielle og personelle rekkevidden av konfidensialitetsvernet. 279

7.2.1.5 Vernet av advokaters yrkesfunksjon 280

7.2.2 Inngrepsvurderingen 280

7.2.3 Oppsummering og konklusjon 280

7.3 Kravene ved inngrep 281

7.3.1 De alminnelige kravene. 281

7.3.2 Kravene ved inngrep i advokat–klient-forholdet 282

7.3.2.1 Domstolens tilnærming – overordnet rettslig vurderingstema 282

7.3.2.2 Betydningen av klart rettsgrunnlag ved inngrep i advokat–klient-forholdet 282

7.3.2.3 Betydningen av legitimt formål ved inngrep i advokat–klient-forholdet 283

7.3.2.4 Betydningen av forholdsmessighet ved inngrep i advokat–klient-forholdet 284

Kapittel 8

Vernet etter EMK artikkel 10 og TP 1-1. 287

8.1 Innledning 287

8.2 Vernet etter artikkel 10. 287

8.3 Vernet etter TP 1-1 291

Kapittel 9

Vernet etter EMK artikkel 34 295

9.1 Innledning 295

9.2 Den vernede interesse 295

9.2.1 Vern av den individuelle klageretten. 295

9.2.1.1 Avgrensningen av vernet 295

9.2.1.2 Hvem har klagerett?. 296

9.2.1.3 Kravet om offerstatus 296

9.2.2 Vern av advokat–klient-konfidensialiteten 298

9.2.2.1 Et vern gjennom plikten til ikke å hindre retten til individuell klage 298

9.2.2.2 Særskilt om «European Agreement relating to Persons participating in Proceedings of the European Commission and Court of Human Rights» 300

9.2.2.3	Den materielle rekkevidden av konfidensialitetsvernet	302
9.2.2.4	Klientbegrepet	303
9.2.2.5	Kan advokater som har staten som klient kreve et særskilt vern av advokat–klient–forholdet?	303
	i. Om problemet	303
	ii. Advokater ansatt i det offentlige	305
	iii. Eksterne advokater som har staten som klient	307
	iv. Klagerett som «non-governmental organisation»?	308
9.2.2.6	Inngrepsvurderingen	309
9.2.3	Vern av advokaters yrkesfunksjon	310
9.2.4	Oppsummering og konklusjon	310
9.3	De alminnelige kravene ved inngrep i artikkel 34 og forholdet mellom dem	311
9.3.1	EMDs tilnærming og overordnet rettslig vurderingstema	311
9.3.2	Klart rettsgrunnlag, legitimt formål og forholdsmessighet	312
9.3.3	Terskelen for krenkelse	313
9.4	Kravene ved inngrep i advokat–klient-konfidensialiteten etter artikkel 34.	314
9.4.1	Innledning	314
9.4.2	Domstolens tilnærming og overordnet rettslig vurderingstema	314
9.4.3	Klart rettsgrunnlag, legitimt formål og forholdsmessighet	314
9.4.4	Terskelen for krenkelse	316

DEL III

SP	317
---------------------	-----

Kapittel 10

Vernet etter SP artikkel 17	319
10.1 Innledning	319
10.2 Den vernede interesse	320
10.2.1 Vern av advokat–klient-forholdet	320
10.2.1.1 Bakgrunn og kontekst – innfortolkning av et særskilt konfidensialitetsvern	320
10.2.1.2 Avgrensningen av den vernede interesse – den materielle rekkevidden av konfidensialitetsvernet	324

10.2.2	Inngrepsvurderingen	324
10.2.3	Oppsummering og konklusjon	325
10.3	Kravene ved inngrep	325
10.3.1	De alminnelige kravene ved inngrep og forholdet mellom dem	325
10.3.2	Kravene ved inngrep i advokat–klient-forholdet	327

Kapittel 11

Vernet etter SP artikkel 14	329
11.1 Innledning	329
11.2 Den vernede interesse	330
11.2.1 Vern av advokat–klient-forholdet i straffesaker	330
11.2.1.1 Bakgrunn og kontekst – innfortolkning av et konfidensialitetsvern	330
11.2.1.2 Struktur og systematikk	332
11.2.1.3 Inntreden og opphør av retten til konfidensiell kommunikasjon med forsvarer	334
11.2.1.4 Den materielle rekkevidden av konfidensialitetsvernet	336
11.2.2 Inngrepsvurderingen	336
11.2.3 Vern av advokat–klient-forholdet i sivile saker	337
11.2.4 Oppsummering og konklusjon	338
11.3 Kravene ved inngrep	339
11.3.1 De alminnelige kravene ved inngrep og forholdet mellom dem	339
11.3.2 Kravene ved inngrep i advokat–klient-forholdet	339

Kapittel 12

Vernet etter SP artikkel 9 og 10	341
12.1 Innledning	341
12.2 Vernet av advokat–klient-konfidensialiteten artikkel 9 (retten til frihet og sikkerhet)	341
12.2.1 Kort om bestemmelsen	341
12.2.2 Beskyttelsen av advokat–klient-forholdet etter 9 nr. 3 og 4	342
12.2.3 Den materielle rekkevidden av konfidensialitetsvernet	344
12.3 Vernet av advokat–klient-konfidensialiteten etter artikkel 10 (retten til verdighet for frihetsberøvde)	344
12.3.1 Kort om bestemmelsen	344
12.3.2 Beskyttelsen av advokat–klient-forholdet etter artikkel 10	345
12.3.3 Den materielle rekkevidden av konfidensialitetsvernet	347

Kapittel 13

Vernet etter SP VTP 1	348
13.1 Innledning	348
13.2 Kort om kontrollsystemet og adgangen til å inngi individklage	348

13.3 Retten til å inngi individklage og vernet av advokat– klient-forholdet.	349
---	-----

Kapittel 14

Forholdet mellom EMK og SP.	351
-------------------------------------	-----

DEL IV

VERNET ETTER PRIMÆRRETEN I EU	353
---	-----

Kapittel 15

Primærrettens vern. Særskilt om pakten	355
15.1 Innledning	355
15.2 Rettsgrunnlagene og forholdet mellom dem	355
15.3 Paktens vern av advokat–klient-konfidensialiteten	360
15.3.1 Innledning	360
15.3.2 EMKs minstevern må sikres	361
15.3.3 (De generelle) kravene ved inngrep	365
15.3.3.1 Rettighetene er ikke absolutte	365
15.3.3.2 Nærmere om kravene.	365
15.3.4 Orde van Vlaamse Balies med flere mot Vlaamse Regering [2022].	368
15.3.5 Formålet med vernet og dets dogmatiske funksjon	377
15.3.6 Særskilt om vernet av advokat–klient-konfidensialiteten på konkurranserettens område.	381
15.3.6.1 Innledning	381
15.3.6.2 Bakgrunn og kontekst – de sentrale avgjørelsene. Etableringen av et generelt EU-rettslig prinsipp om «legal professional privilege» på konkurranserettens område	381
15.3.6.3 Struktur og systematikk – (en rett til) et begrenset bevisforbud i konkurranserettslige prosesser	388
15.3.6.4 Den materielle rekkevidden av «legal professional privilege» på konkurranserettens område – presisering	391
15.3.6.5 Klientbegrepet	396
15.3.6.6 Forholdet mellom «legal professional privilege» på konkurranserettens område og vernet mot selvinkriminering/retten til å forholde seg taus	398
15.3.6.7 Inngrepstvurderingen	400
15.3.6.8 Adgang til avkall	401
15.3.6.9 Kravene ved inngrep	401
15.3.6.10 Formålet med vernet og dets dogmatiske funksjon	402

15.3.6.11 Innfrir «legal professional privilege» på konkurranseretens område paktens krav?	405
i. Diskrepans	405
ii. De sentrale argumenter for at paktens krav er innfridd	406
iii. Prognose – EU-domstolen	413
iv. Prognose – EMD	414

DEL V

GRUNNLOVENS VERN OG KONFRONTASJON	417
--	------------

Kapittel 16

Grunnlovens vern av advokat–klient-forholdet	419
16.1 Innledning	419
16.2 Grunnloven § 113. Legalitetskravet	420
16.3 Grunnloven § 102. Vernet av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient	423
16.3.1 Den vernede interesse	423
16.3.2 Kravene ved inngrep	425
16.3.3 To forbehold	425
16.4 Grunnloven § 95. Vernet av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient	426
16.4.1 Den vernede interesse	426
16.4.2 Kravene ved inngrep	427
16.5 Grunnloven § 94. Vernet av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient	428
16.5.1 Den vernede interesse	428
16.5.2 Kravene ved inngrep	429

Kapittel 17

Konfrontasjon. Forholdet mellom norsk regulering, Grunnlovens og EMKs krav	430
17.1 Innledning	430
17.2 Håndteringen av opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll	430
17.2.1 Bakgrunn og kontekst – Lime-saken(e)	430
17.2.2 Innfrir reguleringen de konstitusjonelle og menneskerettslige krav?	434
17.2.2.1 Utviklingen i EMDs praksis	434
17.2.2.2 Kravet om rettssikkerhetsgarantier	435
17.2.2.3 Noen rettspolitiske betraktninger	440
17.2.2.4 Konklusjon	441
17.3 Ransaking og beslag av datamengder	441
17.3.1 Innledning	441

17.3.2	Bakgrunn og kontekst – HR-2017-111-A (databeslag), og Saber-saken.	441
17.3.3	Norsk retts svar på Saber – riksadvokatens direktiv og HR-2022-1317-A	443
17.3.4	Innfrir riksadvokatens direktiv de EMK-rettslige kravene til rettsgrunnlaget?	445
17.3.4.1	Det springende punkt – kvalitetskravene	445
17.3.4.2	Tilgjengelighetskravet	446
17.3.4.3	Kravet om forutberegnelighet og rettssikkerhetsgarantier	448
i.	Rettslig vurderingstema – tilnærming.	448
ii.	Direktivets punkt 4.2. Tilfeller hvor det ikke er grunn til å tro at det foreligger beslagsfrie opplysninger	449
iii.	Direktivets punkt 4.3. Tilfeller hvor det er grunn til å tro at det foreligger beslagsfrie opplysninger	450
iv.	Direktivets punkt 4.4. Særskilt om ransaking og beslag hos en person som innehar stilling som nevnt i straffeprosessloven § 119	463
v.	Særskilt om konstitusjonens krav	466
17.3.4.4	Noen rettspolitiske betraktninger	467
17.3.4.5	Prognostisering	468
17.3.4.6	Konklusjon.	470
DEL VI		
AVSLUTNING		471
Kapittel 18		
Siste akt		473
18.1	Noen sentrale funn	473
18.2	Behov for terminologisk nyorientering?	474
18.3	Avsluttende ord	477
Kildeliste		479
Stikkord		542

DEL I

Introduksjon

«Gi jer ikke i ferd med advokater, føreenn I har spurt andre fornuftige menn til råds.»

Ludvig Holberg (1684–1754). *Barselstuen*, Troels i 5. akt, scene 3.²

---

2 Fullt sitat lyder: «*Corfitz*. Ikke, ikke! Jeg går ikke til sengs førend jeg har gjort noget ved disse sager. Jeg må hen og tale med en advokat. *Troels*. Giv jer ikke i færd med advokater førend I har spurt andre fornuftige mænd til råds, nemlig om det er en sag som I kan komme for retten med. Se, der kommer Per Iversen! Det er en lærd mand, han gør mesten alle brudevers her i byen. Spørg ham om han holder sådant rådeligt, thi advokater råder altid til processer.» Sitatet er hentet fra Ludvig Holbergs skrifter og ovenfor nevnte stykke. Det kan hentes her: http://holbergsskrifter.no/holberg-public/view?docId=skuespill%2FBarselstuen%2FBarselstuen_mod.page&brand=&chunk.id=act5sc3&toc.id=act5&toc.depth=1 (sist avlest 15.09.2021).

Innledning

1.1 Hovedproblemstilling

Avhandlingens hovedproblemstilling er å klarlegge de konstitusjonelle og menneskerettslige grenser for retten til konfidensiell rettslig bistand og vernet av advokat-klient-forholdet i norsk rett.³ Med «grenser» menes reguleringen *de lege lata*. Med «rettslig bistand», menes ytelse av rettsråd og rettslig representasjon (sakførsel) i og utenfor rettergang.⁴ Med «konfidensiell» menes at kommunikasjonen holdes innenfor rammene av advokat-klient-forholdet, slik at informasjonen som utveksles ikke tilflyter andre enn de som kommuniserer.

1.2 Rettsgrunnlag

Grunnloven § 95 og § 102 gir et vern av konfidensialitetsforholdet.⁵ Grunnloven § 113 gir også et vern mot inngrep.⁶ Også Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) gir et vern etter artikkel 6 og 8.⁷ Det er videre anført i teorien

3 De konstitusjonelle og menneskerettslige bestemmelsene og artiklene gir borgerne rettigheter og ikke plikter (pliktsubjektet er staten), derav et rettighetsperspektiv. Valg av terminologisk tilnærming må ikke tas til inntekt for at avhandlingen tar utgangspunktet i en naturrettslig rett til konfidensiell rettslig bistand. Om rettighetsterminologien på det menneskerettslige området, og da særskilt i sammenheng med Menneskerettighetsutvalgets forslag om inkorporering av internasjonale menneskerettigheter i Grunnloven, se Morten Kinander, «Menneskerettigheter og Grunnloven», *Jussens Venner* vol. 48, 2013, s. 116–139. For en oversikt over den historiske utviklingen av de naturrettslige rettighetene, se Brian Tierney, *The Idea of Natural Rights. Studies on Natural Rights, Natural Law, and Church Law 1150–1625*. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids Michigan / Cambridge U.K. 2001. For en oversikt over (et utvalg av) de ulike moderne posisjonene se *op.cit.* «Introduction: Modern Problems and Historical Approaches» s. 1–9. En god drøftelse av utfordringene med dagens inflasjon av bruken av rettighetsbegrepet gis i *op.cit.* «Conclusion» s. 343–348. Det kan diskuteres om advokat-klient-forholdet burde skrives som «advokat-klient-forholdet». For enkelhets skyld har jeg her valgt førstnevnte løsning.

4 Se tilsvarende Prop. 214 L. s. 22 punkt 4.3.1.

5 Jf. *inter alia* HR-2018-104-A (Mirmotahari I) avsnitt 23, og 27–31, samt HR-2018-699-A (Mirmotahari II) avsnitt 25 (forutsetningsvis), 32 og 44.

6 Jf. § 113 som fastlegger «Myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov».

7 Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4. november 1950. Den trådte i kraft for Norge 3. september 1953. Om Konvensjonen se også Europarådets sider: <https://www.coe.int/en/web/conventions/unknown-cets-number/-/abridged-title?module=treaty-detail&treaty-num=005> (sist avlest 25.01.2022). Fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) se *Modarca mot Moldova*, dom av 10. mai 2007, søkenummer 14437/05, [3]; *Michaud mot Frankrike*, dom av 6. desember 2012, søkenummer 12323/11, [NS]; *R.E. mot Storbritannia*, dom av 27. oktober 2015 søkenummer 62498/11, [2]; *Versini-Campinchi og Crasnianski mot Frankrike*, dom av 16. juni 2016, søkenummer 49176/11, [2]. Høyesterett legger også til grunn at EMK gir et vern jf. *inter alia* HR-2015-181-A /

at tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 (TP 1-1) første ledd første punktum gir et vern.⁸ Også FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 14 og 17 gir trolig et vern av konfidensialitetsforholdet.⁹

Både EMK og SP er gjort til norsk lov gjennom menneskerettighetsloven jf. lovens § 2. De går ved motstrid foran formell norsk lov jf. § 3.¹⁰ Advokat–klient-forholdet nyter også et vern på grunnrettighetsnivå i EU/EØS-retten.¹¹

For å avklare de konstitusjonelle og menneskerettslige rammene er det nødvendig å drøfte rekkevidden av det vern Grunnloven §§ 95, 102 og 113 gir.

Av EMK og SP, er EMKs bestemmelser de klart mest sentrale.¹² EMK vil derfor

-
- Rt. 2015 s. 81 (Lime I); HR-2017-467-A (*Saga Tankers ASA*); HR-2018-104-A (Mirmotahari I) og HR-2018-699-A (Mirmotahari II).
- 8 Se Marius Stub, «Hvilke skranker setter EMK for adgangen til å foreta inngrep i advokaters taushetsplikt» i Merete Smith og Øyvind Precht-Jensen (red.): *Advokaters taushetsplikt under press?* Universitetsforlaget, Oslo 2010, s. 23–35.
- 9 International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966. SP trådte i kraft den 23. mars 1976 etter at et tilstrekkelig antall stater hadde ratifisert konvensjonen jf. artikkel 49. Norge ratifiserte konvensjonen i 1972. SP er i motsetning til EMK ikke en regional, men en «universell» konvensjon. jf. Paul M. Taylor, *A Commentary on the International Covenant on Civil and Political Rights. The UN Human Rights Committee's Monitoring of ICCPR Rights*, Cambridge University Press, juni 2020 s. 7, «the system of human rights protection accorded by the Covenant makes a justifiable claim to 'universality'». Den utgjør sammen med den internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ICESCR) og FNs menneskerettighetskonvensjon (UDHR) «the International Bill of Human Rights», jf. Erik Møse, *Menneskerettigheter*, Cappelen Akademisk Forlag, 2002 s. 132. Se også Manfred Nowak, *U.N. Covenant on Civil and Political Rights*. CCPR Commentary. 2nd revised edition. N. P. Engel, 2005, XIX, samt Louis Henkin (ed.), *The International Bill of Rights: the Covenant on Civil and Political Rights* (Columbia University Press, 1981). I samme retning, se *inter alia* <https://www.ohchr.org/en/what-are-human-rights/international-bill-human-rights> (sist avlest 03.11.2022). Konvensjonen er tuftet på FNs verdenserklæring om menneskerettigheter av 1948 og operasjonaliserer denne. Den omgjør rettighetene i verdenserklæringen fra «politiske erklæringer til rettslige forpliktelser.» jf. Sverre Erik Jebens, 2004, «Menneskerettigheter i straffeprosessen», Cappelen Damm, s. 39–40. Konvensjonen har to fakultative tilleggsprotokoller, en om individuell klagerett og en om opphevelse av dødsstraff. Den valgfrie protokollen som regulerer individklage («VTP 1») trådte i kraft 23. mars 1976, samtidig med SP. Norge ratifiserte den samtidig med konvensjonen, men slik Møse (2002 s. 138) påpeker tok Norge samtidig et forbehold etter artikkel 5 nr. 2 (a), for å unngå at SP ble en ankeinstans for avgjørelser avgjort i EMK-systemet. Deklarasjonen hadde følgende tekst «Subject to the following reservation to article 5, paragraph 2: '... The Committee shall not have competence to consider a communication from an individual if the same matter has already been examined under other procedures of international investigation or settlement.'» Hentet fra <https://indicators.ohchr.org/> «Status of Ratification» (sist avlest 27.01.2022). Se om den praktiske betydningen av forbeholdet Møse 2002 s. 141–142. En oversikt over traktater som Norge er part i, herunder SP kan hentes i Utenriksdepartementets traktatregister («traktatregisteret»). Det finnes her: <https://lovdata.no/register/traktater> (sist avlest 25.01.2022). Om konvensjonen og protokollene mer generelt, se blant annet Møse. 2002, s. 132 flg.; Nowak. 2005, N. P. Engel, «Introduction» side XIX flg.; og Sarah Joseph og Melissa Castan. 2013. *The International Covenant On Civil And Political Rights. Cases, Materials, and Commentary*. Third Edition. Oxford University Press, spesielt første del s. 1–57. Om skrankene for inngrep i advokat–klient-forholdet i SP, se *inter alia* NOU 2015: 3 punkt 15.4.2 s. 213 flg.; Prop. 214 L (2020–2021) punkt 14.1.1 s. 142 flg., og NOU 2019: 15 Skatterådgiveres opplysningsplikt og taushetsplikt (Skatterådgiverutvalget) punkt 3.1 s. 33 flg.
- 10 Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).
- 11 Jf. bl.a. sak 155/79 AM & S *Europe Limited v Commission of the European Communities*; sak C-550/07; *Akzo Nobel v. Commission* [SK]; og sak C-305/05 *Ordre des barreaux francophones et germanophones and Others v. Conseil des ministres* [SK]. Tilsvarende Prop. 214 L (2020–2021) s. 142 med videre henvisning, samt NOU 2015: 3, 192 første spalte.
- 12 Slik Jørgen Aall uttrykker det er det særlig «denne konvensjonen, slik den er tolket i EMDs praksis [...], som i betydelig grad har påvirket og endret norsk rett i internasjonaliserings tegn.» jf. Jørgen Aall, *Rettsstat og menneskerettigheter: en innføring i vernet om individets sivile og politiske rettigheter etter den norske forfatning og etter den europeiske menneskerettighetskonvensjon*, Fagbokforlaget, 2022, på s. 26.

bli gitt størst oppmerksomhet i analysen. Det er i utgangspunktet liten grunn til å tro at SP gir et vern som avviker sterkt fra EMK.¹³ I lys av den begrensede betydningen SP har hatt for det praktiske rettsliv, legges det ikke opp til en like inngående drøftelse av de rettigheter og skranker konvensjonen gir. Den sentrale problemstillingen som må avklares, er først og fremst om SP gir rettigheter *ut over* de rettigheter som oppstilles etter EMK.

Det er videre antatt at artikkel 8 er den viktigste av artiklene i EMK.¹⁴ Den beskyttelsen artikkel 8 gir for konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient, må derfor underlegges spesielt grundig behandling.¹⁵ Artikkel 6 er selvsagt også en viktig artikkel med stor betydning for det praktiske rettsliv. Også artikkel 6 må derfor underlegges en detaljert analyse.

Det er videre nødvendig å reise spørsmålet om det er andre bestemmelser i Grunnloven, EMK eller SP som kan gi et vern av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient, enn de som så langt har blitt trukket frem i norsk rett. Det overordnede spørsmålet er i hvilke tilfeller behovet for vern av advokat–klient-konfidensialiteten kan tenkes å komme opp.¹⁶

13 De materielle bestemmelsene i SP har store likhetstrekk med EMKs rettigheter og friheter. I samme retning Jebens 2004 s. 40 som uttrykker dette slik at de materielle bestemmelsene er «sterkt påvirket» av EMK. Om forholdet til EMK se også utdypende Taylor 2020 s. 72 «Compliance with Other Conventions». Om konvensjonen generelt, se *inter alia* Joseph og Castan 2013 «1. Introduction» flg.; samt Taylor 2020 «Introduction» s. 1–35.

14 I denne retning også NOU 2019: 15. Forslag til opplysningsplikt om skattearrangement (Skatteråd-giverutvalget), s. 34, «Det er [...] lagt til grunn at det er beskyttelsen etter EMK artikkel 8 som går lengst i å verne advokaters taushetsplikt og korrespondansen mellom advokat og klient.» Se slik også Hvitvaskingslovutvalgets andre delutredning NOU 2016; 27 s. 119: «Retten til konfidensialitet under prosess etter EMK artikkel 6 går neppe lengre enn det som følger av EMK artikkel 8». Samme sted legges det til grunn at de skranker som følger av artikkel 6, «[...] bygger på vernet etter artikkel 8. Når vernet etter artikkel 6 bygger på vernet etter artikkel 8, har førstnevnte liten praktisk betydning. [...]» At artikkel 8 er den sentrale bestemmelsen legges også til grunn i NOU 2015: 3 Advokaten i samfunnet. Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (Advokatlovutvalget) s. 213 hvor det uttales: «Det er antatt at EMK artikkel 8, som Grunnloven § 102 bygger på, går lengst i å verne taushetsplikten.» Tilsvarende er lagt til grunn i teorien. Se for eksempel Stub i Smith og Precht-Jensen 2010, s. 29–32: «[d]en viktigste skranken mot kontrolltiltak som griper inn i advokaters taushetsplikt, både i straffesaker og i sivile saker, må [...] antas å være EMK artikkel 8.» Stub begrunner dette med at EMK artikkel 6 «[bare] rammer [...] inngrep som leder til at rettergangen ikke lenger blir 'fair', mens TP 1-1 nr. 2 gir statene en vidtrekkende unntaksadgang og betydelig skjønsmargin». Se i denne retning også Skoghøy 2013 s. 168 «For prosessfullmektiger som bistår under rettergang, vil taushetsplikt også følge av EMK artikkel 6. Da taushetsplikt etter denne bestemmelse neppe rekker lengre enn den taushetsplikt som følger av artikkel 8, går jeg ikke nærmere inn på hvor langt taushetsplikt etter artikkel 6 rekker.» Tilsvarende Jens Edvin Skoghøy. *Tvistløsning*, 3. utgave, Universitetsforlaget, 2017 på s. 772. Se i denne retning også Jon Petter Rui, *Hvitvasking: fenomenet, regelverket, nye strategier*. Universitetsforlaget, 2012, s. 369 f., jf. s. 361–362. At retten til konfidensialitet i prosess neppe går lenger enn det som gjelder ved rettslig rådgivning legges også til grunn av Jon Petter Rui, Gunnar Holm Ringen og Kristine Frivold Rørholt. *Hvitvaskingsloven, Lovkommentar*, Universitetsforlaget, 2021 s. 332.

15 Advokatlovutvalget la til grunn en tilsvarende tilnærming jf. NOU 2015: 3 punkt 5.1 andre spalte: «[a]dvo-katers taushetsplikt og det tilhørende bevisforbudet, som ivaretar den enkeltes rett til å søke rettslig bistand i fortrolighet, er vernet etter EMK artikkel 8 og i noen grad av artikkel 6. SP inneholder tilsvarende bestemmelser i henholdsvis artikkel 17 og artikkel 14. Ved utvalgets gjennomgåelse av reglene om advokaters taushetsplikt i kapittel 15, står EMK artikkel 8 og rettspraksis om denne bestemmelsen fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og Høyesterett sentralt.»

16 Vern av advokat–klient-forholdet og vern av advokat–klient-konfidensialiteten/konfidensialitetsforholdet brukes om hverandre, da vernet av advokat–klient-forholdet forutsetter vern av konfidensialiteten mellom advokat og klient.

Den aktuelle bestemmelsen i Grunnloven som kan tenkes å aktualisere problemstillingen er § 94 som gir en rett til prøving av frihetsberøvelsen. De aktuelle bestemmelsene i EMK hvor problemstillingen kan tenkes aktualisert er artikkel 5, 10 og TP 1-1. I SP er det først og fremst artikkel 9, 10, og VTP 1-1.¹⁷

Det må også drøftes hvilken beskyttelse konfidensialiteten mellom advokat og klient nyter på grunnrettighetsnivå i EU og EØS-retten.¹⁸ EUs pakt om fundamentale rettigheter («pakten») står her sentralt.¹⁹

- 17 SP artikkel 9 er parallell til EMK artikkel 5. SP artikkel 10 har ingen parallell i EMK. VTP 1-1 ligger tett opp mot EMK artikkel 34. EMK TP-1-1 har ingen parallell i SP. (Merk at et indirekte krav om rettslig vern for kvinners eiendomsrett etter artikkel 16, kanskje kan utledes i artikkel 16 jf. artikkel 3. Se de generelle kommentarene til artikkel 3 jf. CCPR General Comment No. 28: Article 3 (The Equality of Rights Between Men and Women) Adopted at the Sixty-eighth session of the Human Rights Committee, on 29 March 2000 CCPR/C/21/Rev.1/Add.10, § 19. Artikkel 16, har liten praktisk betydning jf. Ragnar Nordeide, regjeringsadvokaten, Karnov lovkommentar til SP, kommentar nr. 1 til artikkel 16 (datert 28.04.2022). Artikkel 3 og 16, har heller ingen betydning for de spørsmål som drøftes i denne avhandlingen. De behandles derfor ikke). SP artikkel 19 er parallell med EMK artikkel 10. Et preliminært søk i kildene gir ingen indikasjoner på et konfidensialitetsvern. Artikkel 19 behandles derfor ikke.
- 18 Med «grunnrettighetsnivå» menes her EUS *primærrett*, altså traktatene, pakten og uskrevne EU-rettslige prinsipper av samme rang som traktatene. Om sontringen mellom EU-rettslig primær og sekundærrett, se blant annet NOU 2019: 5 s. 733.
- 19 Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter, vedtatt 7. desember 2000. Proklamert 12. desember 2007 av Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen. I kraft 1. desember 2009 gjennom Lisboa-traktaten. Jf. Treaty on European Union (TEU) art. 6 nr. 1 som fastlegger at: «The Union recognises the rights, freedoms and principles set out in the Charter of Fundamental Rights of the European Union of 7 December 2000, as adapted at Strasbourg, on 12 December 2007, which shall have the same legal value as the Treaties.» TEU kan hentes her: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF (sist avlest 19.05.2021). Jeg bruker her betegnelsen «pakten» i tråd med den norske oversettelsen av Lisboa-traktaten. jf. Utenriksdepartementet «EUs Lisboa-traktat. Norsk oversettelse.» Oversettelsen kan hentes her: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/europa/lisboatraktat/lisboatraktaten_komplett_korrigert_m_forside.pdf (sist avlest 5.01.2023). Terminologien harmonerer med ordinær tilnærming i faglitteraturen jf. *inter alia* Halvard Haukeland Fredriksen og Gjermund Mathisen. EØS-rett. 4. utgave. 2022. Fagbokforlaget, s. 37. Slik det fremgår av siste avsnitt i paktens fortale gir den «rights, freedoms and principles» jf. Halvard Haukeland Fredriksen, «Betydningen av EUs pakt om grunnleggende rettigheter for EØS-retten.» *Jussens venner*, vol. 48 nr. 6 2013, s. 371–399, s. 372. Pakten er delt inn i syv deler, med 54 bestemmelser, som spenner over alt fra «vern om borgernes verdighet» (paktens del I) til bestemmelser om «solidaritet» (del IV) og tolkningsregler (del VII). I og med at den spenner så vidt, kan dens innhold vanskelig enkelt sammenfattes. Det er ingen klassisk rettighetskatalog over i all hovedsak negative rettigheter ala EMK. Se spesielt om de sosiale rettighetenes karakter Niilo Jääskinen, «Fundamental Social Rights in the Charter – Are They Rights? Are They Fundamental?», i Peers et al. 2014 s. 1703–1712. Den har da også i teorien spissformulert blitt beskrevet som «en salig blanding av sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle ‘rettigheter, friheter og prinsipper’». jf. Fredriksen 2013 s. 372. Om paktens innhold og rekkevidde, se samme sted s. 372–373. Det kan tilføyes at pakten i liten grad er prinsipielt avgrenset og at det er vanskelig å identifisere en rød tråd i regelsettet ut over et ønske om å favne om «alle gode formål». Spennet er stort. Illustrerende er artikkel 36 som slår fast «Access to services of general economic interest». Bestemmelsen gir ingen rettigheter. Som det heter kommentarene til bestemmelsen: «It merely sets out the principle of respect by the Union for the access to services of general economic interest as provided for by national provisions, when those provisions are compatible with Union law» I lys av at pakten inneholder denne typen bestemmelser virker betegnelsen «The Charter Of Fundamental Rights» lite passende. Om Lisboaavtalen og pakten se mer inngående Koen Lenaerts og José Antonio Gutiérrez-Fons «The Place of the Charter in the EU Constitutional Edifice» i Peers et al. 2014 s. 1559–1592, s. 1560 og Christian Franklin, «The Legal Status of the EU Charter of Fundamental Rights after the Treaty of Lisbon», *Tilburg Law Review* 2010–2011 s. 137–162. Om forholdet mellom pakten og traktatene i primærretten, se Ulrich Becker, Armin Hatje, Johann Schoo, Jürgen Schwarze (ed.) *EU-Kommentar*, 4. Auflage, facultas, Helbing Lichtenhahn Verlag 2018, «2. Verhältnis zu den Verträgen» s. 127 flg.

Bestemmelsene i paktens som har sin parallell i EMK skal i utgangspunktet forstås likt,²⁰ men paktens bestemmelser kan gi et mer omfattende vern enn det som følger av EMK.²¹ Det er først og fremst av interesse å drøfte hvilket vern paktens artikkel 7, 47 og 48 gir av advokat–klient-konfidensialiteten.²² I tillegg er det ikke utenkelig at artikkel 6 kan gi grunnlag for en rett til konfidensiell kommunikasjon med forsvarer.²³

1.3 Sentrale avgrensninger

Avhandlingens fokus er de konstitusjonelle og menneskerettslige grenser for retten til konfidensiell rettslig bistand. Retten til forsvarer gjøres i utgangspunktet ikke til grunnlag for selvstendig analyse.²⁴ Grunnet den nære sammenhengen mellom retten til forsvarer og retten til å kommunisere med advokat/forsvarer i konfidensialitet, er det likevel ikke mulig å praktisere skillet fullt ut.

20 Det gjelder både rekkevidden av rettighetene og adgangen til å gjøre inngrep i dem jf. paktens artikkel 52 nr. 3 hvor det slås fast: «[i]n so far as this Charter contains rights which correspond to rights guaranteed by the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the meaning and scope of those rights shall be the same as those laid down by the said Convention.»

21 Jf. paktens § 52 nr. 3 «[...] This provision shall not prevent Union law providing more extensive protection.»

22 Artikkel 7 er parallell til EMK artikkel 8. Den må leses i lys av paktens artikkel 8 som er en spesialbestemmelse for vern av personopplysninger. jf. slik også Jonas Christoffersen; Lasse Christensen Højlund; Lasse Madsen Lund; Louise Halleskov Storgaard; Henrik Skovgaars-Petersen; Maria Ventegodt. *EU's Charter om Grunnleggende Rettigheter*. 2. utgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2018 s. 125. Det kan hevdes at vern av personopplysninger (personvern) prinsipielt sett ikke det samme som vern av privatliv, herunder vern av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient. Se om sontringen mellom privatliv og personvern, *inter alia* Lønning-utvalgets drøftelse i punkt 30.6.2 om betegnelsene «privatlivets fred, personvern og personopplysningsvern»; Anine Kierulf, *Norsk Lovkommentar*, Grunnlovens § 102 note 239A1, revidert 16. november 2016, bestemmelsen «omhandler privatliv, personvern og personopplysningsvern»; Vidar Strømme, «Vernet av privatlivets fred», i Magnus Matningsdal, Jens Edvin A. Skoghøy, Toril M. Øie (red.), og Gunnar Bergby (redaksjonssekretær), *Rettsavklaring og rettsutvikling*, Festskrift til Tore Schei, 2016 s. 345–364. Grensen er på ingen måte skarp. Se for eksempel Datatilsynet som skriver at «Personvern handler om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger.» <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/hva-er-personvern/> (sist avlest 20.01.2023). Det er ikke nødvendig å behandle spørsmålet inngående her. Det er tilstrekkelig å slå fast at rettskildene ikke gir indikasjoner på et vern av advokat–klient-forholdet under paktens artikkel 8. Paktens artikkel 8 drøftes derfor ikke.

23 Artikkelen er parallell med EMK artikkel 5 og Grunnloven § 94. Artikkel 17 gir et vern av eiendomsretten. Det er ingen holdepunkter i kildene for at den gir en rett til konfidensiell kommunikasjon med forsvarer / beskytter mot inngrep i advokat–klient-konfidensialiteten. Jeg drøfter derfor ikke artikkel 17 særskilt. Grunnlaget for at jeg drøfter EMK TP 1-1 som er artikkel 17s EMK-rettslige parallell, er at det i teorien er antydnet at TP 1-1 kan gi et vern av advokat–klient-forholdet. Se om dette behandlingen av forskningsstatus nedenfor under punkt 1.3.

24 Om retten til forsvarer jf. *inter alia* Ørnulf Øyen, Straffeprosess, Fagbokforlaget 2022 kapittel 7 s. 114 flg. Særskilt om retten til forsvarer ved politiavhør, se Asbjørn Strandbakken, «Retten til bistand av forsvarer ved politiavhør» i Knut Erik Sæther, Kjerstin A. Kvande, Runar Torgersen og Ulf Stridbeck (red.), *Straff og frihet, til vern om den liberale rettsstat*. Festskrift til Tor-Aksel Busch, Gyldendal 2019 s. 559–578. Om forsvarerrollen mer generelt, se Tor Langbach, *Forsvareren*, Gyldendal 2015.

Konstitusjonelle og menneskerettslige rammer for forsvarers taushetsplikt, der hvor forsvarer *ikke* er advokat, behandles i alle tilfelle ikke.²⁵ Retten til bistandsadvokat behandles heller ikke.

Det gjennomføres ingen komparativ studie av grunnrettighetsvernet i andre land. Det kan hevdes at slik komparasjon kunne ha styrket avhandlingens konklusjoner, da både Høyesterett, EMD og EU-domstolen lar seg inspirere av konstitusjonell praksis. Det er derfor åpenbart at rettsregler fra andre lands konstitusjoner ville kunne gitt bidrag av verdi, spesielt på områder der hvor det er tolkningsrom etter Grunnlovens bestemmelser.²⁶ En eksklusjon av komparasjon kan likevel forsvarer, da komparasjon på grunnrettighetsnivå ikke har direkte rettslig betydning for avklaring av våre konstitusjonelle og menneskerettslige forpliktelser. Av samme årsak avgrenses det mot å behandle konvensjoner og konvensjonspraksis utenfor Europa.²⁷

De historiske rammer for det konstitusjonelle og menneskerettslige vern drøftes ikke. Jeg behandler i all hovedsak også kun de konstitusjonelle og menneskerettslige grenser, og ikke formell norsk lov.

Den *formelle reguleringen* av retten til konfidensiell rettslig bistand i norsk rett sikres gjennom flere ulike regelsett. I formell lov er straffeloven § 211 som angir advokaters yrkesmessige/kallsmessige taushetsplikt

25 Om reguleringen av forsvarers taushetsplikt. Se Øyen 2022a, s. 125–126. Slik det der fremkommer på s. 125, er fortroligheten mellom siktede og forsvarer i straffesaker beskyttet gjennom flere ulike regelsett. Forsvareren er blant annet pålagt en taushetsplikt etter straffeprosessloven § 106 a. Bestemmelsen i § 106 a suppleres av straffeloven § 211, der hvor forsvarer er advokat jf. kommentaren til § 119. jf. Erik Keiserud mfl., *Straffeprosessloven*. Lovkommentar, § 106a, Juridika (kopiert 7. september 2021) <https://juridika.no/lov/1981-05-22-25/%C2%BA7106a/kommentar/> med videre henvisning til Svalheim (1996) og Skoghøy (2013). Forsvarers taushetsplikt komplementeres av forklaringsforbud og forbud mot å utlevere bevis, og kommunikasjon mellom forsvarer og klient er vernet mot inngrep, og beslag. Se om dette Øyen 2022a, punkt 7.8 «Vernet av kommunikasjonen mellom siktede og forsvareren» s. 125–126, med henvisning til straffeprosessloven §§ 119 og 210, § 186 første ledd og straffegjennomføringsloven § 30 sjette ledd, § 31 sjette ledd, § 32 sjette ledd og § 52, samt straffeprosessloven § 204 jf. § 119, § 216 g bokstav b og § 216 bokstav m sjette ledd, samt praksis. Øyen viser også til det vern kommunikasjonen mellom forsvarer og klient nyter etter EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav b) og c). Om bistandsadvokaters taushetsplikt, se straffeprosessloven § 107 i.

26 I denne retning også Dok. Nr. 16 (2011–2012) Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven punkt 7.1 s. 34, da *de lege ferenda*. Det er også et samspill (og av og til et spenningsforhold) mellom nasjonale konstitusjonsdomstoler, EU-domstolen og EMD. Se om samspillet mellom EMD blant annet Geir Ulfstein, «Transnational constitutional aspects of the European Court of Human Rights», *Global Constitutionalism*, Volume 10, Issue 1, March 2021, s. 151–174, Oxford University Press og Robert Spano, «The European Court of Human Rights And National Courts: A Constructive Conversation or A Dialogue of Disrespect?», *Nordic Journal of Human Rights*, 2015, s. 1–10. Om betydningen av samspillet mellom nasjonale konstitusjonsdomstoler og EU-domstolen på området for fundamentale rettigheter, se Arnfinn Bårdsen, «Fundamental Rights in EEA Law – The Perspective of a National Supreme Court Justice», innlegg på *EFTA Court spring seminar, Luxembourg* 12th of June 2015. Om *spenningene* mellom nasjonale konstitusjonsdomstoler og EU-rettens krav på fortrinnsrett jf. illustrerende de såkalte Solange I og II avgjørelsene fra tyske *Bundesverfassungsgericht*, *Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel* (1970), *BVerfGE* 37, 271 (Solange I) og *Wünsche Handelsgesellschaft* (1986) *BVerfGE* 73, 339 (Solange II). Om avgjørelsene og striden med EU, se også Bergo 2022 s. 272. Fra nyere tid se de vedvarende konflikten mellom polsk høyesterett og EU-domstolen jf. *inter alia* <https://macmillan.yale.edu/news/eu-charges-polands-constitutional-tribunal-violating-eu-law> (sist avlest 25.03.2022). Se tilsvarende konflikten mellom ungarsk høyesterett og EU-domstolen jf. for eksempel <https://www.reuters.com/world/europe/hungarian-court-rule-challenge-eu-law-says-orban-2021-12-10/> (sist avlest 25.03.2022).

27 Se vedrørende andre menneskerettighetskonvensjoner som kunne ha vært behandlet, blant annet Jebens 2004 s. 39.

sentral.²⁸ Når advokatloven trår i kraft, vil advokaters taushetsplikt og unntak fra advokaters taushetsplikt bli regulert av henholdsvis §§ 32 (Taushetsplikt for advokater) og 33 (Unntak fra advokaters taushetsplikt).²⁹

Sentral er også advokaters taushets- og fortrolighetsplikt i regler om god advokatskikk (RGA) punkt 2.3.³⁰ Det er også en rekke bestemmelser i spesiallovgivningen som kan få anvendelse for advokater.³¹

Konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient beskyttes i tillegg gjennom bevisforbud i prosesslovgivningen jf. straffeprosessloven § 119 og § 204 og tvisteloven § 22-5.³² Retten vernes også gjennom begrensninger i politiets adgang til å benytte tekniske etterforskningsiltak.³³

Advokater kan være underlagt taushetsplikt etter flere andre lover enn de ovennevnte, men det er kun den yrkesmessige taushetsplikten for advokater som er ansett som så viktig at den gis et særskilt vern i rettergang.³⁴ Straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 angir da også uttømmende hvilke arter av taushetsplikt som gir et bevisforbud.³⁵ Det må derfor sondres mellom taushetsplikt som står seg i prosess (såkalt sterk taushetsplikt), og taushetsplikt som viker i rettergang (ordinær taushetsplikt).³⁶ Den sterke taushetspliktens omfang har tradisjonelt blitt avgrenset i tråd med advokaters primære yrkesfunksjon, såkalt «egentlig advokatvirksomhet».³⁷

I tillegg til ovennevnte regulering vil eventuelle brudd på advokaters taushetsplikt kunne forfølges erstatningsrettslig.

Avgrensningen er gjort da reguleringen i formell lov ikke kan drøftes fyllestgjørende før de konstitusjonelle og menneskerettslige rammer er avklart, og en behandling av begge regelsett vil sprengte rammene for det som kan behandles på en god måte innenfor rammene av en doktorgrad.

28 Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven). Med *formell lov* menes her lov som er vedtatt gjennom etter Grunnloven §§ 76–79. Om selve lovgivningsprosessen, se blant annet Inge Lorange Backer, *Loven – hvordan blir den til*, Oslo 2022 og Jon Christian Fløysvik Nordrum, *Bedre regulering? Årsak-virkingsanalyser i norsk reguleringsprosess*, Oslo 2019.

29 Lov 12. mai 2022 nr. 28, om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatloven).

30 Forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstoloven kapittel 11, kapittel 12, regler for god advokatskikk punkt 2.3.

31 Det kan til illustrasjon vises til lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven) § 26.

32 Lov 22. mai nr. 25, om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) og lov 17. juni 2005 nr. 90 om meklings og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

33 Bruken av skjult kameraovervåkning og teknisk sporing reguleres i straffeprosessloven kapittel 15 a. I kapittel 16 a reguleres avlytting og annen kontroll av kommunikasjonsanlegg (kommunikasjonskontroll), mens annen avlytting av samtaler ved tekniske midler reguleres av kapittel 16 b. Adgangen til dataavlesning reguleres av kapittel 16 d. Om bruk av skjulte tvangsmidler, se *inter alia* Ingvild Bruce og Geir Sunde Haugland, *Skjulte tvangsmidler*. 2. utgave. Universitetsforlaget. 2018.

34 En oversikt over mulige grunnlag for slik taushetsplikt er gitt i NOU 2015: 3 Advokaten i samfunnet. Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (Advokatlovutvalget), punkt 15.6 på s. 218 følgende.

35 Øyen 2022a, s. 350 om «rettergangslovgivningen» med videre henvisning til praksis. Se slik også Tore Schei mfl., *Tvisteloven. Lovkommentar*, § 22-5. Bevisforbud og bevisfritak for betroelser til særlige yrkesutøvere, Juridika (kopierte 30. september 2021) avsnitt 3. Utdypende om bevisforbudene i norsk straffeprosess, se nærmere Runar Torgersen, *Ulovlig beviserverv og bevisforbud i straffesaker*, 2009, Calax forlag. Om kategoriseringen av bevisforbudene og deres begrunnelse sammenholdt med det straffeprosessuelle sannhetsidealet, se *op. cit.* punkt 1.4.4 s. 27 flg.

36 Se i samme retning også Ot.prp. nr. 3 (1976–1977) Om lov om endringer i lov 10 februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (regler om taushetsplikt m. m.) punkt 5.1 første avsnitt. Da om «yrkesmessig taushetsplikt». Advokaters taushetsplikt på bevisforbudets område omtales i tråd med dette ofte som den «sterke taushetsplikten», alternativt som «kvalifisert taushetsplikt». Se eksempelvis Prop. 214 L. Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatloven) punkt 14.1 s. 142 andre spalte og NOU 2012: 7 Mer effektiv konkurranselov (Konkurranselovutvalget) s. 72 andre spalte.

37 Se blant annet NOU 2015: 3 s. 205 første spalte og Prop. 214 L (2020–2021) punkt 14.1.3 s., 143 med videre henvisninger. Slik også i teorien blant annet Magnus Matningsdal, *Norsk lovkommentar*. § 211, note 1443 (sist avlest 21.09.2021). Tilsvarende Jussi Erik Pedersen og Jens Edvin A. Skoghøy, *Grunnleggende sivilprosess*, Universitetsforlaget, 2020 s. 272.

Av samme grunn som avgrensningen mot formell norsk lov, behandles kun den EU og EØS- rettslige primærretten.³⁸ Sekundærretten gjøres ikke til grunnlag for selvstendig analyse.³⁹ Eventuelt vern av advokat–klient-forholdet ved privat håndhevelse av EU og EØS-retten behandles heller ikke.⁴⁰

Fra utgangspunktet om avgrensning mot formell norsk rett gjøres det ett unntak. I avhandlingens avsluttende del gjennomføres en konfrontasjon mellom nasjonal formell regulering og de konstitusjonelle og menneskerettslige skranker på to utvalgte områder i norsk straffeprosess.⁴¹

1.4 Forskningsstatus

De konstitusjonelle og menneskerettslige rammer behandles i en rekke norske lovforarbeid og utredninger, men det foreligger ingen større norske rettsvitenskapelige arbeid som primært behandler de konstitusjonelle og menneskerettslige grensene for advokaters taushets- og fortrolighetsplikt og retten til konfidensiell rettslig bistand.⁴²

38 Med primærretten menes her i) traktatene og ii) de ulovfestede generelle prinsippene og de fundamentale rettighetene slik disse fremgår av paktene. Om det EU-rettslige rettssystemet og sondringen mellom primær og sekundærrett jf. *inter alia* Margot Horspool, Matthew Humphreys og Michael Wells-Greco, *European Union Law*, 11th Edition. Oxford 2021, kapittel 5 «The European Union legal system» s. 108 flg. Om sondringen mellom primær-, og sekundærrett, se også Fredriksen og Mathiesen 2022 *inter alia* s. 55. Om forholdet mellom EU-retten og EØS-retten mer generelt jf. samme verk. En oversikt over de sentrale traktatene kan hentes her: <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html> (sist avlest 08.04.2021). Se også: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en (sist avlest 26.03.2021).

39 En kortfattet oversikt over EU-rettsaktene kan hentes her <https://www.europalov.no/laer-mer/eu-rettsaktene> (sist avlest 04.03.2022).

40 Om privat håndhevelse se *inter alia* Wouter Wils, «Private Enforcement of EU Antitrust Law and its Relationship with Public Enforcement: Past, Present and Future», 2017, 40 *World Competition* nr. 3. Også tilgjengelig fra <http://ssrn.com/author=456087> (sist avlest 11.01.2023). Samtlige sidehenvisninger til Wils sine artikler i avhandlingen er gitt etter SSRN-utgavene av de aktuelle artiklene. En oversikt over hans forfatterskap og tilgjengeligheten ved SSRN kan hentes her: https://papers.ssrn.com/sol3/cf_dev/AbsByAuth.cfm?per_id=456087 (sist avlest 13.12.2022).

41 Jf. avhandlingens kapittel 17. Om avhandlingens oppbygning, se punkt 1.5 nedenfor.

42 Når det gjelder forarbeid og utredninger jf. blant annet NOU 2009: 4 Tiltak mot skatteunndragelser (Skatteunndragelsesutvalget) punkt 9.2, og da spesielt 9.2.1.1 s. 142–143. Her fremheves artikkel 6 og 8. Se videre NOU 2009: 15 Skjult informasjon – åpen kontroll. Metodekontrollutvalgets evaluering av lovgivningen om politiets bruk av skjulte tvangsmidler og behandling av informasjon i straffesaker (Metodekontrollutvalget), kapittel 29 s. 341 flg. Her fremheves artikkel 6 og 8. Se videre særskilt Advokatlovutvalget og NOU 2015: 3 190–245, spesielt punkt 15.1.3 s. 191 og punkt 15.4 på s. 213–217. Se også proposisjonen til ny advokatlov, Prop. 214 L (2020–2021) kapittel 14 s. 142–160. De konstitusjonelle og menneskerettslige rammene drøftes i begge, men klart mest inngående av Advokatlovutvalget. (I relasjon til gjeldende regulering og de spørsmål som drøftes, kan det reises spørsmål om den rettskildemesige verdien av forarbeid som ikke (enda) har resultert i lovvedtak. For avhandlingens del aktualiseres spørsmålet både i relasjon til Advokatlovutvalgets utredning (NOU 2015: 3), Straffeprosessutvalgets utredning (NOU 2016: 24), Skatterådgiverutvalgets utredning (2019: 15) og Prop. 214 L. (2020–2021). Utvalgene nedsettes av regjeringen, og proposisjonen er utarbeidet av departementet under ledelse av regjeringen. Den demokratiske legitimiteten må derfor i prinsippet anses å være lavere enn forarbeid som har resultert i lovvedtak. Det er likevel ikke tvilsomt at forarbeid som ikke har resultert i lovvedtak kan tas i betraktning som relevante rettskilder. Høyesterett har for eksempel lagt vekt på Advokatlovutvalgets arbeid blant annet i HR-2017-467-A (Saga Tankers ASA) avsnitt 48. Se også tilsvarende forberedende dommers avgjørelse i HR-2021-1677-F (Internadvokat) avsnitt 4; se videre NOU 2015: 12 Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering – Første delutredning (Hvitvaskings-

Den mest utførlige generelle fremstillingen av retten til konfidensiell rettslig bistand i norsk rett er gitt av Lous, *Sakføreres taushetsplikt*, og Svalheim, *Advokaters taushetsplikt*.⁴³ Det eksisterer også en artikkelsamling av Smith og Precht-Jensen (red.), *Advokaters taushetsplikt under press*.⁴⁴ Et nylig tilskudd er Woxholths *God advokatskikk*.⁴⁵ Fokuset i disse fremstillingene er ikke primært de overordnede konstitusjonelle og menneskerettslige rettsnormene.⁴⁶

Retten til konfidensiell rettslig bistand berøres i de sentrale fremstillingene av norsk prosess- og strafferett og hvitvaskingsloven. De konstitusjonelle og menneskerettslige rammene behandles i varierende grad.⁴⁷ Det finnes også en rekke enkeltartikler og monografier som tar for seg ulike sider av de rettslige spørsmål som reiser seg ved inngrep i konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient, og som i varierende grad berører de konstitusjonelle, menneskerettslige og EU-, og EØS-rettslige skranker.⁴⁸ Det er først og fremst de EMK og EU-, og EØS-rettslige

lovutvalget første delutredning) punkt 4.5.6 s. 39–40. Se også punkt 5.4.3 s. 44–48, da i relasjon til artikkel 6 og 8. Se videre NOU 2016: 27 Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II – Andre delutredning (Hvitvaskingslovutvalget andre delutredning) punkt 6.5.3 s. 114–122). Se også NOU 2019: 15. Skatterådgiveres opplysningsplikt og taushetsplikt. Forslag til opplysningsplikt om skattearrangement (Skatterådgiverutvalget). Se spesielt kapittel 3, punkt 3.1. Her omtales artikkel 6 og 8, se også punkt 6.1 s. 58 flg. Se også Prop. 214. L (2020–2021). Vedrørende det EMK-rettslige vernet, se spesielt punkt 14.1.1 s. 142. Om forholdet mellom de EU og EØS-rettslige rammer, se *inter alia* Konkursanselovutvalget NOU 2012: 7, da spesielt punkt 7.4.5 s. 92 flg. Se videre NOU 2016: 24 Straffeprosessutvalget, da særskilt punkt 13.3 bevisforbud s. 265 flg., samt rapport avgitt av Lysne II-utvalget om digitalt grenseforsvar august 2016 s. 44, avsnitt 26, og i relasjon til dette høringsnotat datert 12. november 2018 – Forslag til ny lov om Etterretningstjenesten, da særskilt punkt 12.10 s. 325 flg. Se videre Sunde 2021. Se også rundskriv fra riksadvokaten, RA-2020-2219-1 «Midlertidig direktiv om gjennomgang av databeslag som inneholder opplysninger omfattet av beslagsforbud» og RA-2020-2219-2 «Direktiv om ransaking av datamengder som det er grunn til å tro inneholder opplysninger underlagt beslagsforbudet i straffeprosessloven § 204, jf. § 119».

43 Georg Lous, *Sakføreres taushetsplikt. En utvikling og vurdering*. Den Norske Sakførerforening, 1960. Knut Svalheim, *Advokaters taushetsplikt*. Universitetsforlaget, 1996.

44 Smith og Precht-Jensen 2010.

45 Geir Woxholt, *God Advokatskikk*, Gyldendal, 2018. Om advokaters taushets og fortrolighetsplikt. Se kapittel 10 s. 226–247.

46 Se om det konstitusjonelle og menneskerettslige vernet *inter alia* Svalheim 1996 s. 3. Hos Smith og Precht-Jensen 2010, berøres det menneskerettslige vernet av flere av forfatterne. Se illustrerende: Marius Stub, «Hvilke skranker setter EMK for adgangen til å foreta inngrep i advokaters taushetsplikt?» s. 23–43 og Merete Havre Meidell, «Når kan et inngrep i advokaters taushetsplikt legitimeres etter EMK artikkel 8 nr. 2» s. 44–66 i Smith og Precht-Jensen 2010.

47 Se for eksempel Skoghøy, 2017; Magnus Matningsdal. *Straffeloven, De straffbare handlingene 2017*; Anne Robberstad, *Sivilprosess*. 4. utgave, 2019; Pedersen og Skoghøy 2020; Inge Lorange Backer, *Norsk Sivilprosess*. 2. utgave, Universitetsforlaget 2020; Fagbokforlaget; Erik Keiserud; Knut Erik Sæther; Morten Holmboe; Hans-Petter Jahre; Magnus Matningsdal; Jarle Golten Smørdal. *Straffeprosessloven. Lovkommentar*. Bind II. Cappelen Damm, 2020; Rui et al. 2021; og Øyen 2022a.

48 Se blant annet Hans-Petter Jahre, «Ransaking og beslag hos advokater og revisorer i økonomiske straffesaker. Særlig om forholdet til taushetsplikt», i Nils Christie, Asbjørn Kjønstad, Peter Lødrup, Svein Slettan, Carsten Smith: ... *den urett som ikke rammer deg selv. Festskrift til Anders Bratholm 70 år*, Oslo 1990 s. 251–266; Erling Johan Hjelmeng, «Advokatprivilegiet i konkurransesaker. Særlig om internadvokater», i Odd Ivar Biller; Erik Brannsten; Are Brautaset & Olav Hasaas (red.), *Industribygging og rettsutvikling. Juridisk festskrift i anledning Hydros 100-årsjubileum*. Fagbokforlaget 2005, s. 393–408; Advokatforeningens etikuttvalg [fra og med 20. januar 2023 «Advokatforeningens utvalg for advokatetikk»], ved Haakon I. Haraldsen et al., *Regler for god advokatskikk med kommentarer*. Advokatforeningen 2005. Tilgjengelig i oppdatert elektronisk utgave fra: <https://www.advokatforeningen.no/advokatetikk/kommentarutgaven/>; Morten Eriksen. «Hva beskytter 'betroelsesforholdet' mellom advokat og hans klient? – Noen refleksjoner omkring mindretallets votum i Høyesteretts dom 1. februar 2008 om overlevering av beslaglagt informasjon til ligningsmyndighetene». *Skatterett*. 2008 s. 143–165. Universitetsforlaget. Emanuel Feinberg, Åsne Dingsør Haukvik, Andreas Kruszewski (red.), «Advokat-

rammer som har dannet grunnlag for behandling. Rekkevidden av det vern SP gir har i liten grad har blitt behandlet i norsk rett.⁴⁹

At skrankene for inngrep etter SP i liten grad har blitt drøftet, er nok et resultat av at SP har hatt en mindre praktisk betydning enn EMK.⁵⁰ Klageretten har blitt langt mindre brukt enn individklageretten for EMK.⁵¹ FNs menneskerettighetskomité («MRK») har også behandlet færre saker mot Norge enn EMD.⁵²

- privilegiets rekkevidde», *EuroRet* 2010 nr. 15; se også Jon Petter Rui, «Advokaters rapportering om mistanke om hvitvasking bør gjøres via Advokatforeningen», *Lov og Rett* 2012 s. 513–514; Se videre Rui 2012, s. 183–184, da i relasjon til artikkel 6 og 8; Jens Edvin Skoghøy. Advokaters taushetsplikt og de korresponderende bevisforbud i tvisteloven § 22-5 og straffeprosessloven § 119, *Tidsskrift for strafferett* nr. 2 2013 s. 165–197, på s. 168. Her om artikkel 6 og 8; Morten Eriksen, «Internasjonal skatteplanlegging og intertransaksjoner i konsern – refleksjoner rundt Trinc og Trag-dommen», *Skatterett* 2015 s. 35–69; Ann Johnsen og Erik Keiserud «Advokaters taushetsplikt bevisforbudene i tvisteloven og straffeprosessloven – aktuelle problemstillinger», i Magnus Matningsdal, Jens Edvin A. Skoghøy, Toril M. Øie (red.), og Gunnar Bergby (redaksjonssekretær), *Rettsavklaring og rettsutvikling*, Festskrift til Tore Schei (2016) s. 490–515; Maria Astrup Hjort, *Tilgang til bevis i sivile saker. Særlig om digitale bevis*. 2016, se *inter alia* kapittel 4 om bevissikring vedrørende EMK artikkel 8; Øyen 2022a punkt 2.2.2.2 s. 45 flg. om hvilke menneskerettigheter som er aktuelle i straffeprosessen og punkt 2.2.2.3 s. 46–47 om rettergangsgarantiene i EMK. Se også punkt 2.2.2.4 om rettergangsgarantiene i Grunnloven; Marita Haug Haaland, Speilkopiering av databærere hos advokat og retten til konfidensiell rettslig bistand, *Tidsskrift for strafferett* 2019 nr. 2 s. 186–208. Se videre Rui et al. 2021, s. 320–333, da med hovedvekt på artikkel 8; Henrik Hagberg og Henrik Møinichen, «Tvisteloven § 22-5 – Rekkevidden av bevisforbudet for advokater», *Lov og Rett*, vol. 62, 2023, s. 49–69, s. 51 om Grunnloven § 102 og § 95, samt EMK artikkel 8 og 6, og s. 55 om «implisitt samtykke».
- 49 Hvilket vern bestemmelsene gir er i liten grad drøftet. Se her *inter alia* NOU 2015: 3 punkt 15.4.2 s. 213 hvor utvalget skriver «[...] FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) [...] forutsetter at taushetsplikten i forholdet mellom advokat og klient er nødvendig for effektiv rettslig bistand og begrenser adgangen til å oppheve advokaters taushetsplikt. Dette ligger innbakt i kravet om rettferdig rettergang, både i sivile saker og straffesaker, jf. [...] SP artikkel 14 nr. 1 [...]». Se videre samme sted punkt 15.4.2 om vernet etter artikkel 14 «Så vidt utvalget kan se foreligger det ikke avgjørelser eller generelle kommentarer fra FNs menneskerettighetskomité om i hvilken grad fortroligheten mellom advokat og klient er beskyttet av bestemmelsen.» Se videre samme om innfortolkningen av kommunikasjonsvernet mellom advokat og klient på s. 213 og 214. Når det gjelder artikkel 17, se samme NOU s. 214 hvor utvalget skriver at «Korrespondanse mellom klient og advokat vil være vernet av [artikkel 17] på lik linje med annen korrespondanse. Utvalget har ikke funnet kilder som gir grunnlag for å utlede et særlig vern for advokatkorrespondanse av bestemmelsen.» I Prop. 214 L (2020–2021) punkt 14.1.1 s. 142 uttales det kun «Også i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) forutsettes det et vern av advokaters taushetsplikt. Dette gjelder både artikkel 14, som omhandler retten til en upartisk og uavhengig domstol, og artikkel 17 om vern mot vilkårlige eller ulovlige inngrep i privat- eller familieliv, hjem og korrespondanse.» Se tilsvarende NOU 2019: 15 Skatterådgiweres opplysningsplikt og taushetsplikt (Skatterådgiwerutvalget) punkt 3.1 s. 33.
- 50 At det er færre klager for MRK, kan ha sitt opphav i manglende kjennskap til klageordningen, muligens også fordi avgjørelsene ikke blir rettslig bindende. Se om førstnevnte Møse 2002 s. 139. Om dette samt sistnevnte se Thom Arne Hellerslia, «Uttalelser fra FN-komiteene – en strukturell analyse», *Jussens Venner*, vol. 53, s. 71–111 2018 s. 81.
- 51 I 1999 var det registrert 857 klager. 308 av disse klagen endte med avgjørelse av realiteten jf. Møse 2002 s. 139. I 2018 hadde MRK mottatt omkring 3000 saker. EMK hadde på samme tid mottatt over 700 000 saker. Se om dette Hellerslia 2018 s. 81.
- 52 Samtlige klagesaker mot Norge for de ulike FNs menneskerettighetskomiteer frem til og med mai 2016 skisseres av Marius Emberland i «En oversikt over individklagesaker mot Norge for FNs menneskerettighetskomiteer», *Lov og Rett* 2016 s. 424–442. I 2019 forelå det 18 avgjørelser av MRK. Seks var frifinnende, tre konstaterte brudd og ni ble avvist. Norge ble felt i: *Spakmo mot Norge*, 5. november 1999 kommunikasjonsnummer 631/1995, *Leirvåg mot Norge*, 3. november 2004, kommunikasjonsnummer 1115/2003 og *Aboushanif mot Norge*, 17. juli 2008, kommunikasjonsnummer 1542/2007. Se om dette <https://www.nhri.no/arsmelding/arsmelding2019/fns-overvaksningsorganer-og-norge-en-historisk-oversikt/> (sist avlest 22.01.2022). Søk i databasen på <https://juris.ohchr.org/search/results> (sist avlest 22.01.2022) gir ingen ytterligere treff. For en oversikt over avgjørelser av betydning for den enkelte artikkel i SP, se Ragnar Nordeide, Karnov lovkommentar, 2022 på <http://www.lovdato.no>. Til sammenlikning har EMD gjennom årene mottatt over 1600 klager mot Norge, hvorav over

I motsetning til for EMD, foreligger det per i dag ingen avgjørelser av MRK mot Norge hvor skrankene for inngrep i konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient har kommet opp.

De overordnede rettsnormene berøres selvsagt i en rekke ulike norske og internasjonale verk, men brorparten av litteraturen er generelt innrettet, eller retter seg kun mot sider av reguleringen. Den nøyer seg også ofte med å vise til praksis uten å elaborere særskilt vernet av retten til konfidensiell rettslig bistand.⁵³ Unntaket er den EU-, og EØS-rettslige litteraturen på konkurranserettens område.⁵⁴

- femti av disse har endt med dom mot Norge. En oversikt over avgjørelser mot Norge er gitt av Norges institusjon for menneskerettigheter. <https://www.nhri.no/menneskerettighetene/den-europeiske-menneskerettighetsdomstolen/#EMDno> (sist avlest 07.02.2022). Oversikten her er fra 2017. Se også <https://www.nhri.no/2021/fem-saker-mot-norge-avgjort-i-emd/> (sist avlest 07.02.2022). Oversikten her er fra juli 2021. En oversikt over saker hvor Norge har vært den innklagede part, kan også hentes via databasen til EMD. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22languageisocode%22%3A%22ENG%22%2C%22respondent%22%3A%22NOR%22%2C%22documentcollectionid%22%3A%22JUDGMENTS%22%2C%22DECISIONS%22%2C%22typedescription%22%3A%22%28%22%2C%2210%22%2C%229%22%2C%2215%22%2C%2214%22%7D> (sist avlest 07.02.2022).
- 53 Om de konstitusjonelle og menneskerettslige skranker generelt, se *inter alia* Erik Møse, 2002, *Menneskerettigheter*. Cappelen Akademisk Forlag; Sverre Erik Jebens, *Menneskerettigheter i straffeprosessen*; Cappelen Damm 2004; Nuala Mole og Catharina Harby. *The Right to a fair Trial, guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Human right handbooks, No. 3, Directorate General of Human Rights Council of Europe 2006; Njål Høstmælingen, *Menneskerettigheter*, Universitetsforlaget, 2012; Dovydas Vitkauskas og Grigoriy Dikov. *Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights*, 2012, Directorate General of Human Rights and Rule of Law Council of Europe; Kjetil Mujezinović Larsen og Vibeke Blaker Strand, *Menneskerettigheter i et nøtteskall*, 2. utgave. 2021; European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, *Handbook on European law relating to access to justice European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe*, 2016; Bernadette Rainey, Elizabeth Wicks, and Clare Ovey, *The European Convention on Human Rights*, 7^{ed.}, 2017; Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention for Praktikere*. 4. Utgave. Jurist og Økonomforbudets Forlag, 2017; Pieter Van Dijk, Fried Van Hoof, Arjen Van Rijn, Leo Zwaak (eds) *Theory and Practise of the European Convention on Human Rights*, 2018; Jørgen Aall, *Rettsstat og menneskerettigheter*. 5. utgave. Fagbokforlaget. 2018; David Harris, O'Boyle Michael, Bates Ed, Buckley Carla, *Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford University Press; Ola Mestad og Dag Michalsen (red.), *Grunnloven. Historisk kommentarutgave 1814–2020*. Universitetsforlaget, 2021. Om de SP-rettslige skranker se særskilt Joseph og Castan 2013; Nowak 2005. N. P. Engel. En sentral kilde til pakten er Steve Peers, Tamara Hervey, Jeff Kenner og Angela Ward (ed.), *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*, Bloomsbury Publishing, 2014; og Steve Peers, Tamara Hervey, Jeff Kenner og Angela Ward (eds.). *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*. Second Edition. Hart Publishing, 2021. Se også John Reidar Nilsen, *Konstitusjonelle skranker for politiets politisere virksomhetsutøvelse*, 2021.
- 54 Mer direkte om det konkurranserettslige vernet av konfidensialitetsforholdet, se blant annet Jonathan Faull, «Legal Professional Privilege (AM & S): The Commission Proposes International Negotiations», *European Law Review* 1985 s. 119–124; Jonathan Faull, «In-house lawyers and legal professional privilege: problem revisited.» *Columbia Journal of European Law*, 1998, 4(1), s. 139–146. Eric Gippini-Fournier, 2004, «Legal Professional Privilege in Competition Proceedings Before the European Commission: Beyond the Cursory Glimpse.», *Fordham International Law Journal*. 28, no. 4, s. 967–1048; Wouter, Wils, P. J. 2005. «Powers of Investigation and Procedural Rights and Guarantees in EU Antitrust Enforcement: The Interplay between European and National Legislation and Case-law.» *World Competition*, Vol 29, No 1, March 2006, s. 3–24; Nicholas Khan, *Kerse & Khan On EU Antitrust Procedure*, 6^{ed.}, Thomson Reuters 2012; Wouter Wils. P. J. «EU Antitrust Enforcement Powers and Procedural Rights and Guarantees: The Interplay between EU Law, National Law, the Charter of Fundamental Rights of the EU and the European Convention on Human Rights». *Paper presented at the 2nd Annual International Concurrences Conference 'New Frontiers of Antitrust'* (Paris, 11 February 2011) s. 20–24; Depoorter, Frederice og Motta, Giorgio. 2018. Legal Professional Privilege Under the EU Merger Regulation: State of Play. Skadden, Arps, Slate, Meagher & Flom LLP and Affiliates. *The International Comparative Legal Guide to: Merger Control*; published by *Global Legal Group Ltd.*, London. 2018; González-Díaz, F. Enrique og Stuart, Paul. 2017. «Legal professional privilege under EU law: current

I utenlandsk litteratur finnes det enkelte verk som behandler de menneskerettslige rammene mer direkte. I den engelskspråklige litteraturen drøfter blant annet Trechsel i *Human Rights in Criminal Proceedings* de menneskerettslige grensene for konfidensiell rettslig bistand i straffeprosess etter EMK artikkel 6 nr. 3 og SP artikkel 14 nr. 3 b).⁵⁵ Verket har ikke blitt oppdatert etter 2005. I etterkant av at verket kom ut, har det også blitt avsagt en rekke sentrale dommer fra EMD, som naturlig nok ikke er behandlet. Den menneskerettslige reguleringen berøres også til en viss grad i en artikkelsamling (*Professional Secrecy of Lawyers in Europe*), med beskrivelse av den nasjonale reguleringen av advokaters taushetsplikt i Europa utgitt av advokatforeningen i Brussel.⁵⁶ Retten til forsvarer og beskyttelsen av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient i straffeprosessen på verdensbasis behandles også i en artikkelsamling av Winter, Thaman og Lynn (red.).⁵⁷

I den danskspråklige,⁵⁸ svenskspråklige,⁵⁹ og tyskspråklige litteraturen,⁶⁰ er det også skrevet flere bøker, avhandlinger, og artikler som tangerer tematikken. Det finnes selvsagt også en rekke verk på andre språk, men grunnet begrensede språkferdigheter og de naturlige begrensninger som ligger i et avhandlingsprosjekt, er det ikke mulig å behandle alt som hadde vært ønskelig. Jeg legger derfor ikke opp til en fyllestgjørende behandling av all relevant teori.

-
- issues.» *Competition Law & Policy Debate*, Volume 3, Issue 3, September 2017, s. 56–65; Becker et al. 2018; Wouter Wils. P. J. «Legal Professional Privilege in EU Antitrust Enforcement: Law, Policy & Procedure.» *World Competition: Law and Economics Review*, Vol. 42, No. 1, March 2019, pp. 21–42. King's College London Law School Research Paper No. 19-9; Justina Nasutavičienė. «The Right To Confidentiality Of Communications Between A Lawyer And A Client During Investigation Of EU Competition Law Violations: The Aspect Of The Status Of A Lawyer», *Jurisprudence*, Mykolas Romeris University, 2019; Wouter Wils. P. J. 2020. «Fundamental Procedural Rights and Effective Enforcement of Articles 101 and 102 TFEU in the European Competition Network.» *World Competition*, Volume 43, Issue 1, March 2020, s. 5–34, s. 18–21; og Håvard Holsen, «Konkurransemyndighetenes rett til innsyn i advokatkommunikasjon», *Lov og Rett*, vol. 61, 2022, s. 371–387.
- 55 Stefan Trechsel, *Human Rights in Criminal Proceedings*, Oxford University Press, 2005, herunder, «V. The Right to Contact With Counsel» i «The Right to Defend Oneself and to Have the Assistance of Counsel», s. 278–285.
- 56 The Bar of Brussels. *Professional Secrecy of Lawyers in Europe*. Cambridge University Press, 2013. Se *inter alia* Dirk Van Greven «Professional secrecy in Europe» s. 1–23, hvor han skisserer de overordnede europeiske rettsnormenes regulering av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient.
- 57 Lorena Bachmaier Winter, Stephen C. Thaman, Veronica Lynn (red.). 2021. *The Right to Counsel and the Protection of Attorney-Client Privilege in Criminal Proceedings*.
- 58 Se *inter alia* Thomas Rørddam, *Forsvareren*. Karnov Danmark 2012; Jakob S. Arrevad med medvirkning av Katrine W. Gottlieb, *God advokatskik (Domssamling)*, Arrevad og Gottlieb Advokatfirma 2019; og Mads Bryde Andersen og Lars Lindencrone Petersen, *Advokatretten*. Ex Tuto Publishing 2022.
- 59 Se *inter alia* Lars Heuman, *God advokatsed – Rättsbildning och disciplinnämndens motiveringar*, Jure 2013 og Markku Ylönen, *Advokaträtt*, Alma Talent 2021.
- 60 Se *inter alia* Marius E. Mann, *Anwaltliche Verschwiegenheit und Corporate Governance*. EUL Verlag, 2009. Se også Dean Spielmann, 2010. *Das anwaltliche Berufsgeheimnis in der Rechtsprechung des EGMR*. Anwaltsblatt Jahrgang 60, 6 / 2010; Robert Magnus, *Das Anwaltsprivileg und sein zivilprozessualer Schutz*. Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht. Studien zum ausländischen und internationalen Privatrecht 238. Mohr Siebeck 2010; Rupert Mann. *Das anwaltliche Berufsgeheimnis im Licht der Rechtsprechung des EGMR und des EuGH*. Europäische Rechtsakademie. Online publisert 8. august 2012, og Dean Spielmann Präsident des Europäischen Gerichtshof für Menschenrechte, *Menschenrechte in Europa*. Publisert foredrag datert 09.04.2013; Alexander Sigmund, *Die anwaltliche Verschwiegenheit in der berufspolitischen Diskussion*; Schriftenreihe der Bundesrechtsanwaltskammer. Band 19. C.H. Beck; Hans Jürgen Hellwig, 2014.

1.5 Aktualitet

De konstitusjonelle og menneskerettslige skrankene for konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient setter grenser for den utøvende makt (politiet og forvaltningen), domstolene, og lovgiver.⁶¹ De overordnede rettsnormene er begrensende, legitimerende, og de kan få strukturell betydning for reguleringen på lavere nivå. Dette gjelder både ved tolkning av eksisterende rettsregler i formell lov og ved regelutvikling.

Advokatens taushetsplikt og retten til konfidensiell rettslig bistand i norsk rett har i den senere tid vært gjenstand for utstrakt domstolsprøving for Høyesterett.⁶² Flere av disse avgjørelsene har aktualisert de konstitusjonelle og menneskerettslige rammer for vernet av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient.⁶³ EMD har også i flere avgjørelser behandlet forholdet mellom den norske reguleringen av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient og våre EMK-rettslige forpliktelser.⁶⁴ Nylig ble Norge dømt i *Saber mot Norge*, grunnet mangler ved den rettslige reguleringen av håndteringen av beslagsfritt materiale på en smarttele-

- 61 Påtalemyndigheten kunne tidligere rent formelt instrueres av regjeringen. Påtalemyndighetens uavhengighet i enkeltsaker og at ingen kan omgjøre en påtaleavgjørelse fremgår nå av straffeprosessloven § 55. Se nærmere om grunnlaget for endringen NOU 2016: 24 Ny straffeprosesslov (Straffeprosessvalget) kapittel 8, særskilt punkt 8.5 s. 201–202, samt høringsuttalelsen fra henholdsvis riksadvokaten og Advokatforeningen som kan hentes her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--nou-2016-24-ny-straffeprosesslov/id2522685/?expand=horingssvar> (sist avlest 24.03.2022). Se også Prop. 142 L (2018–2019) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak). Endringer i straffeprosessloven (påtalemyndighetens uavhengighet m.m.). Om påtalemyndighetens uavhengighet, se videre <https://www.riksadvokaten.no/om-oss/#acc-item-3> (sist avlest 22.07.2021). Se også kort Tor-Aksel Busch, «Noen utviklingstrekk i norsk kriminalpolitikk basert på 40 år i påtalemyndigheten», i *Tidsskrift for strafferett*, s. 265–274, 2019; Runar Torgersen, «Fra riksadvokaten», *Tidsskrift for strafferett*, s. 103–115, 2020; og Malin Aaen, «Påtalemyndighetens objektivitetsplikt», *Tidsskrift for strafferett*, volum 22, nr. 3 desember 2022, s. 188–213. Det er fremmet grunnlovsforslag om å grunnlovsfeste påtalemyndighetens uavhengighet. Se om dette blant annet <https://rett24.no/articles/vil-grunnlovsfeste-patalemyndighetens-uavhengighet> (sist avlest 22.07.2021). Forslaget kan hentes her: <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/grunnlovsforslag/2019-2020/dok12-201920-002.pdf> (sist avlest 21.01.2023). Departementet så gode grunner til slik grunnlovsfesting, men fremmet ikke slikt forslag i Prop. 142 L. (2018–2019) s. 6.
- 62 Når det gjelder straffeprosessens § 119 og § 204, se blant annet Rt. 2013 s. 968 [A]; Rt. 2014 s. 297; Rt. 2015 s. 81 [A]; Rt. 2015 s. 1456 [A]; Rt. 2015 s. 1463 [A]; HR-2016-951-U; HR-2016-1086-U; HR-2017-111-A; HR-2017-467-A; HR-2017-1673-A; HR-2018-104-A; HR-2018-699-A; HR-2018-1517-U; HR-2019-123-U; HR-2020-1154-A; og HR-2021-923-F. Når det gjelder databeslag, kom den første avgjørelsen opp for Høyesterett i Rt. 2011 s. 296, se om dette Inger Marie Sunde, «Effektiv, tillitvekkende og rettssikker behandling av databevis» – En straffeprosessuell utredning om ransaking, sikring og beslag i data Avgitt til Justis- og beredskapsdepartementet 18. juni 2021, s. 5. I relasjon til sivilprosess, se blant annet: Rt. 2013 s. 1719 [U]; HR-2014-1687-U; Rt. 2014 s. 773 [A]; HR-2017-467-A; HR-2018-1691-U; HR-2018-2403-A; HR-2019-997-A (Felleskjøpet); HR-2019-2168-U (Bibby Transport Ltd); HR-2021-1677-F; HR-2021-2172-U; HR-2021-2447-F (Rondeslottet Hotell).
- 63 Jf. *inter alia* HR-2014-2288-A / Rt. 2014 s. 1105 (Kommunikasjonskontroll); HR-2015-181-A (Lime I); HR-2015-2526-A (Lime II); HR-2015-2527-A (Lime III); og HR-2016-1086-U; HR-2017-111-A (Databeslag); HR-2018-104-A (Mirmotahari I) og HR-2018-699-A (Mirmotahari II); HR-2018-1517-U; og HR-2022-1317-A (Riksadvokatens direktiv).
- 64 Se *Wolland mot Norge*, dom av 17. mai 2018, søkenummer 39731/12, [3]; og *Mirmotahari mot Norge*, avvisningsavgjørelse av 22. mai 2019, søkenummer 30149/19, [3]; og *Saber mot Norge*, dom av 17. desember 2020, søkenummer 459/18, [2]. De to første gjaldt bevissikring hos siktet advokat. EMD kom i begge til at det ikke forelå krenkelse. *Saber mot Norge* gjaldt sikring av data fra smarttelefon. Her ble det konstatert krenkelse. En generell oversikt over avgjørelser mot Norge kan hentes her <https://www.nhri.no/menneskerettighetene/den-europeiske-menneskerettighetsdomstolen/#EMDno> (sist avlest 18.03.2022).

fon.⁶⁵ De konstitusjonelle og menneskerettslige rammer drøftes også i flere nyere norske lovforarbeider og utredninger,⁶⁶ og de er gjenstand for nasjonal rettslig prøving og debatt.⁶⁷

Retten til konfidensiell rettslig bistand kan i dag hevdes å være under press.⁶⁸ I henhold til *Conseil des barreaux européens/Council of Bars and Law Societies of Europe* (CCBE), har presset mot retten til konfidensiell rettslig bistand tre hovedårsaker, i) at advokaten assosieres med klienten og at klientens aktivitet må avsløres til enhver pris, ii) at rettigheten blir utfordret som ledd i kampen mot terrorisme og organisert kriminalitet, og iii) at advokater som rettslige rådgivere pålegges å rapportere til myndighetsorgan på basis av mistanke om at pengene har suspekt opphav, eller mistanke om aggressiv skatteplanlegging.⁶⁹ Det kan legges til at myndighetene også med utgangspunkt i andre behov kan ha et ønske om å (masse)overvåke og kontrollere digital kommunikasjon mellom advokat og klient, for eksempel begrunnet i hensynet til rikets sikkerhet. Utviklingen utfordrer de rettslige rammer for vernet av advokatkommunikasjon.⁷⁰

I Norge har de konstitusjonelle og menneskerettslige rammene for vernet av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient den senere tid særskilt blitt aktualisert i seks ulike situasjoner. *For det første* har de blitt aktualisert som ledd i påtalemyndighetens ransaking og beslag.⁷¹ Sentralt her er hvilke krav som følger

65 *Saber mot Norge*, dom 17. desember 2020, søkenummer 459/18, [2].

66 Jf. fotnote nr. 42 ovenfor under drøftelsen av forskningsstatus.

67 Jf. *inter alia* HR-2022-1317-A (Riksadvokatens direktiv) hvor Høyesterett «gikk god for» riksadvokatens nye ordning for håndtering av databeslag hos politiet. Det har blitt reist kritikk mot systemet. Se blant annet følgende artikkel fra Kjetil Kolsrud, på Rett24: <https://rett24.no/articles/mener-direktivet-om-advokatkorrespondanse-ikke-etterlevs> (sist avlest 4.10.2022). Se også <https://rett24.no/articles/det-synes-a-vaere-et-godt-stykke-fra-teori-til-praksis> (sist avlest 4.10.2022).

68 Se til illustrasjon hva gjelder situasjonen i Norge for eksempel Erik Keiserud, daværende leder i Advokatforeningens innlegg i Aftenposten «[e]r advokaters taushetsplikt et problem?», publisert 19. mai 2016 (sist avlest 18.02.2019). Se også tidligere leder av Advokatforeningen Berit Reiss-Andersens årstale for advokatforeningen, *Advokatens taushetsplikt – truet av gode hensikter*, 19. november 2009. Se også noe datert, men likevel av interesse, rapport fra CCBE fra 2003. «The Professional Secret, Confidentiality and Legal Professional Privilege in Europe. (An update on the Report by D.A.O. Edward, QC)» på s. 11. http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dv/ccbeedward_report_update/ccbeedward_report_update_en.pdf (Sist avlest 19.02.2019).

69 Presseuttalelse fra CCBE datert 15. september 2017, «Statement on professional Secrecy/legal professional privilege (LPP)» https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_Position_Papers/EN_DEON_20170915_Statement-on-professional-secrecy_LPP.pdf (Sist avlest 23.02.2019), hvor det fremkommer at deres medlemmer i flere land rapporterer om slikt press.

70 Om utviklingen i Europa og anbefalinger til advokater om tiltak for å beskytte klienters konfidensialitet mot (masse)overvåking se «CCBE Recommendations, On the protection of client confidentiality within the context of surveillance activities.», 2016. Anbefalingen kan lastes ned her: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/SURVEILLANCE/SVL_Position_papers/EN_SVL_20160428_CCBE_recommendations_on_the_protection_of_client_confidentiality_within_the_context_of_surveillance_activities.pdf, Se også «CCBE GUIDANCE on Improving the IT Security of Lawyers Against Unlawful Surveillance», 2016. Anbefalingen kan lastes ned her: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/IT_LAW/ITL_Guides_recommendations/EN_ITL_20160520_CCBE_Guidance_on_Improving_the_IT_Security_of_Lawyers_Against_Unlawful_Surveillance.pdf.

71 De rettslige rammene for ransaking og beslag i norsk rett har i nyere tid vært gjenstand for inngående rettslig prøving, både i regi av Høyesterett og EMD. Fra Høyesterett jf. HR-2017-111-A (Databeslag); HR-2018-104-A (Mirmotahari I); HR-2018-699-A (Mirmotahari II); og HR-2022-1317-A (Riksadvokatens direktiv). Fra EMD jf. *Wolland mot Norge*, dom av 17. mai 2018, søkenummer 39731/12, [3];

av Grunnloven og våre menneskerettslige forpliktelser der hvor det gjennomføres ransaking og beslag hos advokater, hvor beslagsfritt materiale påtreffes ved utsortering av datamengder, eller det pretenderes at sikret materiale inneholder beslagsfrie opplysninger. Det er også reist spørsmål om hvem som kan gjennomgå sikret materiale, og hvilke krav som oppstilles for slik gjennomgang.⁷²

For det andre har de kommet opp i knytning til kommunikasjonskontroll med advokatsamtaler. Hvilke krav som stilles til håndtering og sletting av advokatsamtaler, var blant annet et tema i den såkalte «Lime-saken» for Høyesterett.⁷³

For det tredje har det kommet opp i sammenheng med reglene om hvitvasking og tilsyn. Her har debatten blant annet stått om hvordan hvitvaskingsreguleringen og advokaters rapporteringsplikt skal avgrenses mot reguleringens virkeområde, og rekkevidden for unntaket for rapporteringsplikten for opplysninger underlagt advokaters taushetsplikt.⁷⁴

For det fjerde har det blitt aktualisert der hvor det foretas innsamling av såkalte metadata og ved etableringen av digitalt grenseforsvar.⁷⁵ Det springende punkt er hvordan statens legitime behov for kontroll og sikring av det digitale rom skal avstemmes med borgernes behov for konfidensiell rettslig bistand og hvilke krav som i denne sammenheng følger av konstitusjonen og menneskerettighetene.⁷⁶

For det femte har det kommet opp i knytning til skatteytters- og skatterådgiveres opplysningsplikt.

For det sjette i relasjon til de EU-, og EØS-rettslige rammer, herunder da spesielt i knytning til konkurranseretten. Skatterådgiverutvalget drøftet begge problemstillinger, men det var først og fremst utvalgets forslag om at internadvokater i fremtiden ikke lenger burde omfattes av den sterke taushetsplikten etter norsk rett som skapte oppstandelse.⁷⁷

Den sentrale begrunnelsen for forslaget var at internadvokater i EU-retten, i hvert fall på konkurranserettens område, ikke omfattes av «sterk taushetsplikt».

Mirmotahari mot Norge, avvisningsavgjørelse av 22. mai 2019, søkenummer 30149/19, [3], og *Saber mot Norge*, dom av 17. desember 2020, søkenummer 459/18, [2].

72 For diskusjonen, se illustrerende <https://rett24.no/articles/tingretten-underkjenner-riksadvokatens-system-for-beslag-av-advokatkorrespondanse> (sist avlest 22.03.2022). Når det gjelder diskusjonen om hvilke rettslige krav som oppstilles i slike tilfeller, se blant annet Rui 2013 (ransaking og beslag hos advokat), Haaland 2019 og Sunde 2021 (nærmere om databeslag og speilkopiering). Se også drøftelsen i avhandlingens kapittel 17.

73 Jf. for eksempel HR-2015-181-A / Rt. 2015 s. 81 (Lime I). Se også HR-2017-111-A (Databeslag), her i form av mulig analogi. Se om Lime-sakskomplekset blant annet følgende artikkel <https://www.nrk.no/nyheter/lime-saken-1.11922438> (sist avlest 22.03.2022). Se også drøftelsen av avgjørelsene i sakskomplekset og reguleringen i avhandlingens del 5, kapittel 17.

74 Om pliktene, se blant annet Tilsynsrådets sider <https://tilsynet.no/advokatvirksomhet/hvitvasking> (sist avlest 22.03.2022). Om debatten, se illustrerende <https://www.advokatbladet.no/hvitvasking-tilsynsradet/finansdepartementets-lovtolkning-fremstar-uriktig/146402> (sist avlest 18.03.2022).

75 Jf. blant annet <https://forsvaret.no/cyberforsvaret> (sist avlest 23.02.2019).

76 Se her blant annet forslaget til ny lov om Etterretningstjenesten. Høringsbrev og hørings svar kan hentes her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-ny-lov-om-etterretningstjenesten/id2618620?expand=horingsbrev> (sist avlest 23.02.2019). Se særskilt høringsuttalelsen fra Advokatforeningen datert 12. februar 2019 punkt 3.2 s. 5 om innhenting og bruk av fortrolig kommunikasjon som nyter særskilt konfidensialitetsvern – forslaget § 9-6 og punkt 4.2 s. 7 flg. om Advokatforeningens betenkeligheter til forslaget om bulkinnsamling av elektronisk kommunikasjon.

77 Se om forslaget NOU 2019: 5 s. 123–125. Med «internadvokat» menes en advokat som har sin arbeidsgiver som primær klient.

Det alminnelige utgangspunkt i norsk rett er derimot motsatt. Internadvokater omfattes etter norsk rett av den såkalte «sterke taushetsplikten».⁷⁸

En forutsetning for at forslaget til utvalget skal stå seg rettslig, er at de EU-, og EØS-rettslige rammer ikke strider mot våre forpliktelser etter EMK. Utvalget så ikke at forslaget reiste spesielle EMK-rettslige problemstillinger, blant annet da det ikke hadde funnet praksis fra EMD som stilte krav til landets regulering av advokatvirksomhet.⁷⁹ Utvalget kunne heller ikke se hvorfor de hensynene som er slått fast på konkurranserettens område ikke skulle kunne overføres til andre rettsområder.⁸⁰ Høringsuttalelsene til forslaget var stort sett negative fra advokatstanden og næringslivet. Skattemyndigheten var derimot positive.⁸¹ I utkastet til ny lov om advokatvirksomhet, ble ikke Skatterådgeberutvalgets forslag fulgt opp. Forholdet mellom de EMK- og de EU/EØS-rettslige rammer ble heller ikke avklart.⁸² Det har i teorien blitt reist spørsmål om det EU-rettslige vernet tilfredsstillende de krav som følger av EMK.⁸³ Det motsatte standpunkt er også lagt til grunn.⁸⁴

Ut over Skatterådgeberutvalgets arbeid og forslag, kan det på EU-, og EØS-rettens område nevnes at Norge som følge av EØS-avtalen har tatt inn store mengder EU-regelverk. Sentrale reguleringer som har sitt opphav i EU-rettslige regler, og som er tatt inn i EØS-avtalen er blant annet hvitvaskingsloven, verdipapirhandelloven, personopplysningsloven og konkurranse-loven.⁸⁵ For å tilpasse oss de EU-rettslige rammer har vi også tatt inn patentrådgivere i bevisforbudene i tvisteloven og straffeprosessloven.⁸⁶ Nært forbundet med dette er det økende antallet selvstendige EU-institusjoner, med særskilt makt og myndighet til å gripe inn blant medlemslandene. Det EU- og EØS-rettslige vernet av konfidensiell rettslig bistand kan også i denne sammenheng bli aktualisert for eksempel ved spørsmål om nasjonale og EU/EØS-organers adgang til å gjennomføre undersøkelser, eller å foreta beslag.⁸⁷

78 Jf. blant annet NOU 2019: 15. s. 121–122. Dette ble slått fast i Rt. 2000 s. 2167, hvor Høyesterett gjorde det klart at bevisforbudet i sivilprosess også omfatter dokumenter utarbeidet av en internadvokat. Kjennelsen er lagt til grunn som gjeldende rett i juridisk teori.

79 Se om dette *ibid.* punkt 9.3 s. 114–136 og punkt 9.3.3.4 s. 125 siste spalte.

80 *Ibid.* s. 124 andre spalte.

81 Se illustrerende for debatten følgende artikler hos Advokatbladet: <https://www.advokatbladet.no/internadvokater-justis--og-beredskapsdepartementet-taushetsplikt/det-skal-svaert-gode-grunner-til-for-a-fjerne-internadvokaters-taushetsplikt/146033> og <https://www.advokatbladet.no/taushetsplikt/vanskelig-a-forsvare-internadvokaters-taushetsplikt/148450> samt følgende uttalelse fra Advokatforeningen <https://www.advokatforeningen.no/aktuelt/Nyheter/2019/desember/sterkt-imot-forslag-om-internadvokater/> (samtlige sist avlest 20.09.2021).

82 Se om internadvokater i utkastet i Prop. L. 214 (2020–2021) s. 150.

83 Se for eksempel Nasutavičienė, 2019 s. 52 «it is doubtful whether professional secrecy constraints recognised by the ECJ can be considered proportionate to the declared objective».

84 Se i denne retning Skatterådgeberutvalget NOU 2019: 5 s. 125 andre spalte.

85 Lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranse-loven); lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven); lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven).

86 Jf. Prop. 165 L (2020–2021) Endringer i straffeprosessloven og tvisteloven mv. (bevisforbud for patentrådgivning).

87 Se illustrerende på konkurranserettens område NOU 2019: 15 s. 122, her i sammenheng med det norske konkurransetilsynets myndighet «Når Konkurransetilsynet foretar bevissikringer på vegne av ESA eller Europakommisjonen, er de underlagt EU-retten, som ikke anerkjenner taushetsplikt påberopt av internadvokater. Situasjonen blir derfor at den som det skal føres tilsyn med, har ulikt vern for sin korrespondanse avhengig av hvem konkurransetilsynet utfører bevissikring på vegne av.»

Et gjennomgangstema i de situasjoner hvor tematikken har kommet opp, er spørsmålet om hvilke konstitusjonelle og menneskerettslige krav som oppstilles. Når man holder dette opp mot det fragmenterte rettskildebildet som foreligger i formell norsk regulering er det klart at det er av stor praktisk betydning med en grundig og helhetlig analyse av våre konstitusjonelle og menneskerettslige forpliktelser. En slik analyse eksisterer ikke i dag. Avhandlingen har til hensikt å bøte på denne mangelen.

1.6 Avhandlingens oppbygning

For å drøfte de spørsmål som avhandlingen reiser har jeg valgt å dele avhandlingen i følgende seks deler. Del I er en innledning til tematikken. I inneværende kapittel 1 presenteres avhandlingens hovedproblemstilling, reguleringen, de rettslige spørsmål, sentrale avgrensninger, forskningsstatus, aktualitet og oppbygning. I kapittel 2 drøftes noen metodiske spørsmål av betydning for analysen av de konstitusjonelle og menneskerettslige grenser.

I del II drøftes hvilket vern EMK gir av advokat–klient-konfidensialiteten. I kapittel 3 drøftes kort forutsetninger for anvendelse, og behandlingen av enkelte spørsmål som reiser seg i denne sammenheng.

I kapittel 4 drøfter jeg vernet etter artikkel 8 (retten til privatliv). I kapittel 5 og 6 analyseres så hvilket vern som kan utledes av artikkel 6s (retten til en rettferdig rettergang) strafferettslige og sivilrettslige del.

I kapittel 7 drøftes det vernet artikkel 5 gir for advokat–klient-forholdet (retten til frihet og sikkerhet). I kapittel 8 drøftes hvilket vern eventuelt artikkel 10 og TP 1-1 gir (rett til yringsfrihet og vern av den private eiendomsrett). I kapittel 9 drøftes vernet av advokat–klient-forholdet etter artikkel 34 (retten til å inngi individuell klage).

I del III drøftes rettighetsvernet etter SP. Drøftelsen av de SP-rettslige rammer, følger samme mønster som den EMK-rettslige drøftelsen. Jeg tar først for meg artikkel 17 i kapittel 10 (retten til privatliv). Deretter i kapittel 11 behandler jeg vernet etter artikkel 14 (retten til en rettferdig rettergang). I kapittel 12 drøfter jeg om SP artikkel 9 og 10 gir et vern av advokat–klient-forholdet (retten til frihet og sikkerhet og vern av den menneskelige verdighet). I kapittel 13 behandler jeg VTP 1-1 (den individuelle klageretten). I kapittel 14 sammenfatter jeg og konkluderer på spørsmålet om SP gir et vern av advokat–klient-konfidensialiteten ut over det som følger av EMK.

I del IV og kapittel 15, drøftes det primærrettslige vernet av konfidensialitetsforholdet mellom advokat og klient i EU-retten. Fokus rettes særskilt mot hvilket vern pakten gir.

I del V, behandles Grunnlovens vern. Her foretas også en konfrontasjon mellom norsk regulering og de overordnede rettsnormer på to utvalgte områder av norsk straffeprosess.

Grunnlovens vern behandles i kapittel 16. I kapittel 17 drøfter jeg om reguleringen på området for kommunikasjonskontroll, og ransaking og beslag av data-mengder, innfrir de konstitusjonelle og menneskerettslige krav.

Avslutningsvis i del VI og kapittel 18 presenteres noen sentrale funn. Her reises også spørsmålet om det er behov for en terminologisk nyorientering i norsk rett.

I hvilken grad gir Grunnloven og menneskerettighetene borgerne en rett til konfidensiell rettslig bistand og et vern av advokat-klient-forholdet?

I boken søker forfatteren å besvare dette spørsmålet. Som ledd i drøftelsen behandles også det primærrettslige EU- og EØS-rettslige vernet av advokat-klient-konfidensialiteten.

Forfatteren drøfter inngående begrunnelsen for retten til konfidensiell rettslig bistand, hva og hvem som beskyttes mot inngrep, og kravene som oppstilles der det gjøres inngrep i advokat-klient-forholdet. Vernet sammenliknes på tvers av regelsettene.

Forfatteren behandler først og fremst de overordnede rettsnormene, men drøfter i tillegg om to sider av dagens straffeprosessuelle regulering (reguleringen av håndteringen av opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll og ransaking og beslag av datamengder) innfrir de konstitusjonelle og menneskerettslige kravene.

Det reises spørsmål om terminologien på rettsområdet bør revurderes.

Boken er basert på forfatterens doktoravhandling avlagt ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen.

 Universitetsforlaget

ISBN 978-82-15-07089-6

